

Premiepensionen

Pensionsspararna och
pensionärerna

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Premiepensionen

Pensionsspararna och pensionärerna 2014

Datum 2015-03-16
Dok.bet. PID142047
Version 0.9

Premiepensionen – Pensionsspararna och pensionärerna 2014
Analysavdelningen 2015-03-18
Bengt Norrby
bengt.norrby@pensionsmyndigheten.se

Sammanfattning

Vid utgången av år 2014 hade det nya pensionssystemet varit igång i 20 år. Den genomsnittliga pensionsspararen är 42 år och har därmed tjänat in till premiepensionen under i stort sett hela arbetslivet. En prognos¹ för den genomsnittliga pensionsspararen ger att premiepensionen blir ungefär 2 500 kronor i månaden vid 65 års ålder. Vi den alternativa pensionsåldern blir premiepensionen 3 000 kronor i månaden.

För pensionsspararna och pensionärerna blev 2014 åter ett mycket bra år med god värdeutveckling. Till stor del bidrog utvecklingen på de finansiella marknaderna att värdet på pensionsspararnas konton steg.

6,9 miljoner individer och 774 miljarder kronor i förvaltad kapital

Vid årets slut omfattade premiepensionssystemet 6,9 miljoner personer, varav 5,7 miljoner pensionssparare och 1,2 miljoner pensionärer.

Totalt förvaltad kapital uppgick 774 miljarder kronor varav 759 miljarder kronor i fondförsäkring och 15 miljarder kronor i traditionell försäkring.

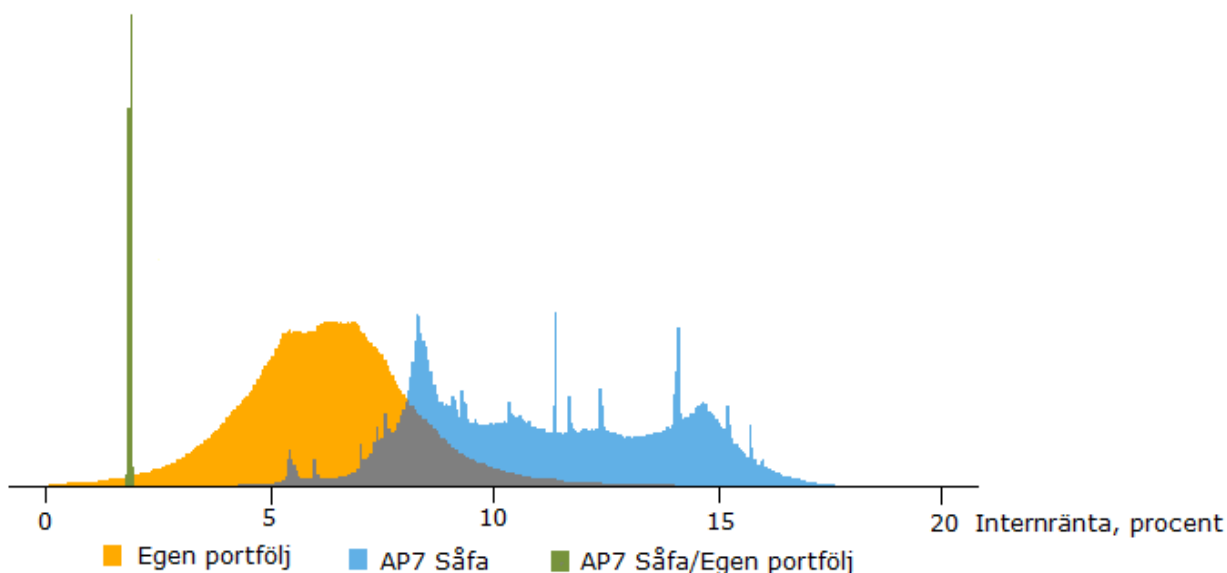
39 miljarder kronor i nya pensionsrätter placerades under året och 4,7 miljarder kronor betalades ut i premiepensioner.

Värdeutveckling i fondrörelsen

Värdeutveckling i fondrörelsen under 2014 var 20,7 procent (tidsviktad). Drygt 80 procent av kapitalet i fondrörelsen är placerat i aktier och uttryckt i kronor var värdeutvecklingen 125,9 miljarder.

Pensionsspararnas värdeutveckling sedan start blev 6,4 procent

Den årliga värdeutvecklingen beräknad från start, dvs. från det att pensionsspararna kommer in i premiepensionssystemet, var 6,4 procent (kapitalviktad). 99 procent av spararna med inträdesår 1995 – 2013 har haft en nominell positiv värdeutveckling (kapitalviktad).

Bilden visar värdeutvecklingen i procent för alla pensionssparare med inträdesår 1995 – 2013 uppdelat på pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa (11,1), egen portfölj (6,4) och nya pensionssparare (1,9) värdeutveckling inom parentes. I det gråa området överlappar pensionssparare med egen portfölj och AP7 Såfa varandra.

¹ Prognos gjord med Pensionsmyndighetens typfallsmodell.

Pensionärer med fondförsäkring hade en värdeutveckling på 17,3 procent under 2014

Avkastningen på pensionärernas fondsparande var 17,3 procent under 2014 och 5,7 procent (kapitalvägt) sedan 2000 då pensionsmedlen först placerades i fonder.

Pensionärer med traditionell försäkring hade en värdeutveckling på 8,8 procent under 2014

Avkastningen för pensionärerna med traditionell förvaltning var 8,8 procent under 2014 och 4,5 procent sedan start (kapitalvägt). Den lägre avkastningen i traditionell försäkring under 2014 jämfört med fondförsäkring beror på en större andel räntebärande tillgångar i traditionell försäkring än i fondförsäkring. Det innebär också att risken är lägre i traditionell försäkring.

Återbärringsräntan i den traditionella försäkringen var i genomsnitt 6,8 procent under 2014. Under perioden 2001–2014 har avkastningen i genomsnitt varit 4,3 procent. Avkastningen på tillgångarna i den traditionella försäkringen var 22,7 procent under 2014.

122 600 kronor i genomsnittlig kontobehållning för pensionsspararna

Genomsnittlig kontobehållning för pensionsspararna var 122 600 kronor. En ökning med 23 700 kronor från föregående år. För pensionssparare med egen portfölj var kontobehållningen 156 100 kronor och för pensionssparare med innehav i AP7 Såfa, 81 800 kronor.

45 procent av pensionsspararna har sina medel placerade i AP7 Såfa och deras fondkapital motsvarar 30 procent av det totala fondkapitalet i premiepensionssystemet.

65 900 kronor i genomsnittlig kontobehållning för pensionärerna

För pensionärerna var genomsnittlig kontobehållning 65 900 kronor. Behållningen har därmed ökat med 13 200 kronor sedan 2013. En bidragande orsak till ökningen är infasningen av det nya pensionssystemet.

80 procent av pensionärerna har fondförsäkring och av dessa har 65 procent en egen portfölj och 35 procent har placerat kapitalet i AP7 Såfa. 20 procent av alla pensionärer har sina pensionsmedel placerade i traditionell försäkring.

350 kronor i månaden i premiepension

Pensionärer kan välja att ta ut hela eller delar av pensionen från och med 61 års ålder. Nästan alla, drygt 98 procent väljer att ta ut hel premiepension. Under 2014 uppgick pensionsutbetalningarna i denna grupp till i genomsnitt 350 kronor i månaden. Den högsta utbetalningen i premiepensionen under 2014 var 3 924 kronor i månaden.

Rabattkravet på fondavgiften reducerar förvaltningsavgifterna och bidrar till högre pension

Förvaltningsavgifterna uppgick i slutet av året till i genomsnitt 0,38 procent för eget valda portföljer och till 0,12 procent för AP7 Såfa. Pensionsmyndigheten verkar för att sänka förvaltningsavgifterna för pensionsspararna. Kravet på rabatt ger i genomsnitt 0,3–0,5 procentenheter lägre avgifter. Det gör att premiepensionen blir 10–15 procent högre.

Administrativa avgiften i genomsnitt 83 kronor

Den administrativa avgiften till Pensionsmyndigheten för 2014 var 0,14 procent med ett tak på 120 kronor. Beräknad på samtliga individer i premiepensionssystemet blev den genomsnittliga avgiften 83 kronor vilket motsvarar 0,10 procent. 2013 var det genomsnittliga avgiftsuttaget 74 kronor. Den administrativa avgiften ökade därmed i genomsnitt med 12 procent under 2014. I kronor uppgick avgiftsuttaget till 559,2 (488,4) miljoner.

Antalet fondbyten minskade betydligt

Under 2014 genomfördes 832 764 fondbyten, en minskning med 537 923 fondbyten jämfört med 2013. Antal pensionsparare och pensionärer som byter fonder är drygt 450 000 vilket motsvarar 6,5 procent av alla individer inom premiepensionen.

Ändrad förskottsränta i premiepensionen

Förskottsräntan ändrades under 2014 till 3,0 procent för både fondförsäkring och traditionell försäkring. Ändringen medförde att pensionsbeloppen höjdes med 8 procent för traditionell försäkring och sänktes för fondförsäkring med 10 procent.

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Inledning	8
2 Premiepensionssystemet i siffror	9
2.1 Flöden i premiepensionssystemet	9
2.2 Utvecklingen på de finansiella marknaderna.....	12
2.3 Värdeutvecklingen i premiepensionssystemet.....	13
Pensionsspararna	19
3 Behållning och fördelning av kapitalet	19
4 Värdeutvecklingen för pensionsspararna	24
4.1 Värdeutveckling för pensionsspararna under 2014	24
4.2 Värdeutveckling för pensionsspararna sedan start	26
Ingen skillnad mellan kvinnor och mäns värdeutveckling sedan start.....	26
4.3 Förvaltningstjänster	32
5 Val av portfölj	34
5.1 De mest valda fonderna	34
5.2 Pensionsspararnas aktivitet.....	36
5.3 Avgifter och rabatter	38
Pensionärerna	40
40	
6 Behållning och fördelning av kapitalet	40
7 Värdeutveckling för pensionärerna år 2014	42
7.1 Värdeutvecklingen för pensionärerna under 2014	42
7.2 Värdeutveckling sedan start för pensionärerna	44
8 Pensionärernas aktivitet	46
8.1 Andel med egen portfölj respektive AP7 Såfa	46
8.2 Antal fondbyten efter inträdesåret	46
9 Pensionsuttagen	47
9.2 SL-pensionärer?	50
Bilaga 1 Beskrivning av data	52
Bilaga 2 Avkastningsmått	53

1 Inledning

Premiepensionssystemet är den fonderade delen av det allmänna ålderspensionssystemet. Vid årsskiftet 2013/2014 omfattade premiepensionssystemet 6,9 miljoner personer. Den fonderade delen av pensionssystemet innebär en viss riskspridning i förhållande till de risker som finns i inkomstpensionen, den innebär också – i förväntan – en något högre allmän pension samt att den enskilde har möjlighet att anpassa risken i den allmänna pensionen utifrån sin egen ekonomiska situation och värderingar.

Rapporten ger en sammanfattande beskrivning av läget för pensionsspararna och pensionärerna vid slutet av 2014. Syftet med rapporten är att följa utvecklingen av premiepensionen samt pensionsspararnas och pensionärernas investeringsbeteende över tid. Rapportens fokus är dock på det senaste året.

Rapporten baseras i huvudsak på alla individer som omfattas av premiepensionssystemet. Avsnittet som beskriver värdutvecklingen under 2014 är baserad på ett urval om drygt 230 000 individer, varav 186 000 är pensionssparare och 37 000 är pensionärer. Urvalet motsvarar 3 procent av alla personer i premiepensionssystemet. I bilaga 1 finns en närmare beskrivning av urvalet och data som ligger till grund för rapporten.

Om inget annat anges i rapporten är det data per den 31 december 2014 som presenteras. Uppgifter som anges inom parentes avser motsvarande uppgifter för år 2013.

Rapporten presenterar i första hand statistik som rör premiepensionen vid årsskiftet 2014/15. Läsare som vill göra en prognos över sin egen pension rekommenderas att gå in på MinPension.se.

Med hjälp av Typfallsmodellen är det möjligt att göra prognoser för olika *typfall* på individnivå.

För prognoser som rör hela pensionssystemet finns Pensionsmodellen. Med hjälp av Pensionsmodellen är det möjligt att göra långsiktiga simuleringar för hela pensionssystemet.

Modellerna finns att ladda ner här:

<http://www.pensionsmyndigheten.se/Typfallsmodellen.html>

<http://www.pensionsmyndigheten.se/Pensionsmodellen.html>

2 Premiepensionssystemet i siffror

6,9 miljoner personer i premiepensionssystemet

Premiepensionssystemet omfattade vid årsskiftet 6 877 832 personer fördelade på 5 661 653 pensionssparare och 1 216 179 pensionärer. Under 2014 tillkom 176 182 nya pensionssparare med inträdesår 2013.

När det nya pensionssystemet är helt infasat kommer det att omfatta drygt 7 miljoner pensionssparare och pensionärer. Framförallt kommer antalet pensionärer att öka allteftersom det nya pensionssystemet fasas in.

Totalt är det något fler män som omfattas av systemet, 51 procent män jämfört med 49 procent kvinnor. Samma fördelning mellan könen gäller även för personer i sparandefasen. Bland pensionärerna är fördelningen mellan könen den omvända, 51 procent kvinnor och 49 procent män. Det speglar könsfördelningen i den yrkesaktiva delen av befolkningen. Att kvinnornas andel är något högre bland pensionärerna är en följd av att kvinnor lever längre .

774,2 miljarder kronor i premiepensionssystemet

Vid slutet av 2014 uppgick det totala förvaltade kapitalet inom premiepensionssystemet till 774,2 (614,5) miljarder kronor.

758,9 miljarder kronor i fondförsäkring

758,9 miljarder kronor förvaltades inom fondförsäkring varav 693,5 miljarder kronor tillhörde pensionsspararna och 65,4 miljarder kronor tillhörde pensionärerna. Förvaltningen i fondförsäkring motsvarar 98 procent av de totala tillgångarna.

14,8 miljarder kronor i traditionell försäkring

Värdet på de totala tillgångarna i den traditionella försäkringen uppgick vid utgången av 2014 till 14,8 miljarder kronor. Endast pensionärer har möjlighet att placera sina pensionsmedel i den traditionella försäkringen.

2.1 Flöden i premiepensionssystemet

176 182 nya pensionssparare

Antalet nya sparare med inträdesår 2013 uppgick till 176 182 fördelat på 85 383 kvinnor och 90 677 män se tabell 2.1. Yngst bland de nya pensionsspararna var en person född 2008 och de äldsta var födda 1938. Personer födda 1938 är den äldsta årskull som kan tjäna in pensionsrätter till premiepension. Från intjänandeåret 2013 fram till december 2014 förvaltades pengarna i tillfällig förvaltning av Riksgälden. I december, när den slutliga skatten för alla skattskyldiga är beslutad, överförs pengarna från den tillfälliga förvaltningen till konton på Pensionsmyndigheten. För inkomståret 2013 uppgick den genomsnittliga pensionsrätten till 1 684 kronor. Av tabell 2.1 framgår även att männen hade högre pensionsrätter jämfört med kvinnorna.

Tabell 2.1
Andel nya pensionssparare, pensionsrätter efter kön och ålder

Nya sparare	Antal	Pensionsrätt, kronor	Ålder
Alla	176 182	1 684	25 år 8 mån
Kvinnor	85 383	1 470	25 år 2 mån
Män	90 677	1 886	26 år 1 mån

Flest kvinnor i den yngsta åldersgruppen

I den yngsta åldersgruppen är andelen kvinnor störst. Kvinnornas andel uppgår till 53 procent kvinnor och männens andel 47 procent. I de äldre åldersgrupperna är däremot männens andel större än kvinnornas. Störst skillnad i pensionsrätter är det i åldersgruppen 40 – 49 år. Männens genomsnittliga pensionsrätt i den gruppen är 2 729 kronor jämfört med kvinnornas 1 909 kronor, en skillnad på 820 kronor.

Tabell 2.2
Andel nya pensionssparare grupperade i åldersgrupper, andel i procent, pensionsrätter

Ålder, år	Andel, procent		Pensionsrätter, kronor	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Alla åldrar	49	51	1 470	1 886
0–19	53	47	1 068	1 185
20–29	46	54	1 690	2 043
30–39	46	54	1 996	2 798
40–49	44	56	1 909	2 729
Över 50	43	57	1 714	2 382

39,0 miljarder kronor i nya pensionsrätter

Tabell 2.3 visar antalet nytillkomna pensionssparare från 1995 och framåt samt totala antalet individer som omfattas av premiepensionssystemet. Tabell 2.3 visar även det årliga inflödet av kapital i form av pensionsrätter. I december 2014 placerades 39,0 (35,0) miljarder kronor i de olika alternativen av förvaltning inom premiepensionssystemet. Av pensionärernas nya pensionsrätter placerades 1,2 miljarder i fondförsäkring och 295 miljoner kronor i traditionell försäkring.

Tabell 2.3

Antal pensionssparare och pensionsrätter i premiepensionssystemet, 1995 – 2014

Inträdesår	Nya sparare	Pensionssparare och pensionärer, tusental	Pensionsrätter, inflöde, mdkr	Marknadsvärde, mdkr
1995	3 953 501	3 950	13,7	
1996	170 997	4 000	13,9	
1997	146 166	4 000	14,0	
1998	159 015	4 000	14,4	
1999	497 152	4 400	18,3	
2000	197 826	4 400	19,8	52,7
2001	151 973	4 900	20,8	65,0
2002	136 969	5 100	22,2	59,3
2003	119 040	5 200	23,1	93,9
2004	112 923	5 300	24,1	124,9
2005	131 818	5 400	25,2	192,7
2006	163 934	5 600	27,0	268,4
2007	182 635	5 800	28,6	310,1
2008	178 602	6 000	29,7	232,7
2009	129 490	6 100	30,1	342,9
2010	172 954	6 300	31,8	413,6
2011	193 417	6 400	32,9	401,9
2012	175 509	6 600	35,0	481,7
2013	176 182	6 700	39,0	614,5
2014		6 900		774,2

Anmärkning: I december 2015 kommer de nya spararna med inträdesår 2014 att få sina pensionsrätter överförda till Pensionsmyndigheten.

Diagram 2.1 visar pensionsrätter som tjänades in under 2013 fördelat efter ålder och kön.

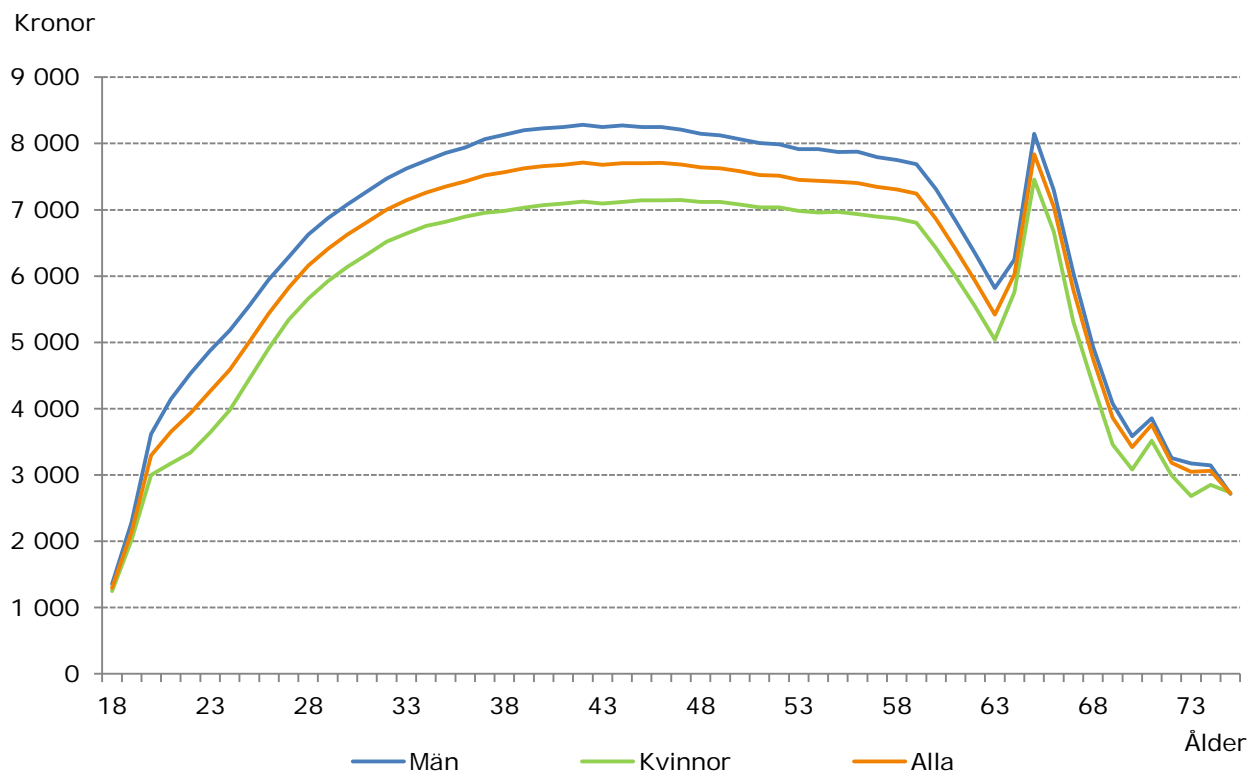
Pensionsrätterna stiger fram till drygt 40 års ålder, därefter börjar intjänandet minska. Den kraftiga minskningen i intjänade pensionsrätter efter 60 års ålder beror på infasningen av pensionssystemet. De som berörs av infasningen är personer födda mellan 1938 och 1953.

Kvinnor har i genomsnitt 14 procent lägre pensionsrätter och det är i första hand en konsekvens av att kvinnor till större del än männen arbetar deltid i förvärvslivet. I diagrammet kan man se att skillnaden i intjänandet mellan män och kvinnor uppstår under den tidiga delen av arbetslivet. Vid 25 års ålder skiljer det 23 procent i intjänande pensionsrätter mellan kvinnor och män. Vid 45 är skillnaden 14 procent och vid 60 är den 11 procent. Skillnaden minskar alltså något med stigande ålder.

Vid 65 kan man notera tydlig topp i intjänandet. Det beror på att pensionsrätter som är intjänade efter 65 års ålder tillförs det nya systemet i sin helhet. En bidragande orsak till toppen kan även vara att de som väljer att arbeta och tjäna in nya pensionsrätter efter 65 är personer med förhållandevis hög lön.

Åldern i diagrammet är den ålder som personer hade vid intjänandet år 2013.

Diagram 2.1
Pensionsrätter intjänade under 2013 efter ålder fördelat på män och kvinnor

3,2 miljarder kronor i återförda rabatter

I april återfördes 3 220 miljoner kronor till pensionsspararnas konton. Pengarna är rabatter på fondavgifterna för år 2013. Rabatterna innebär inga nya pengar utan är fondavgifter som har dragits från tidigare inbetalda pensionsrätter som är placerade i fonder. Rabatterna för 2014 uppgår till 3 882 miljoner och pengarna kommer att föras över pensionsspararnas konton i april 2015.

4,7 miljarder kronor i pensionsutbetalningar

Under 2014 betalades 4,7 miljoner kronor ut i premiepension till 1 216 179 pensionärer. Pensionsutbetalningarna ökade därmed med 41 procent jämfört med 2013, antalet pensionärer ökade med 8,5 procent. Den genomsnittliga utbetalningen i premiepension under 2014 var 350 kronor i månaden. År 2001 gjordes de första pensionsutbetalningarna i premiepensionen på sammanlagt 400 000 kronor. Pengarna som betalas ut kommer att öka allteftersom premiepensionssystemet fñas in. De flesta pensionärer, 80 procent har sina pensionsmedel placerade i fondförsäkring.

2.2 Utvecklingen på de finansiella marknaderna

Positiv utveckling på aktiemarknaderna under 2014

Utvecklingen på världens viktigaste aktiemarknader var överlag positiv under 2014. Det globala indexet, MSCI World Index som representerar 23 utvecklade länder slutade på plus 5,5 procent uttryckt i dollar. Uttryckt i svenska kronor blev uppgången i MSCI World Index 27,9 procent till följd av att dollarn stärktes kraftigt mot den svenska kronan. Dollarns värde gentemot den svenska kronan ökade med drygt 20 procent. Andra viktiga marknader var Kina med en uppgång på 31,6 procent i MSCI EM China Free.

Shanghaibörsen i Kina slutade med en uppgång på 52 procent. Bra utveckling hade även Mumbaibörsen i Indien med en uppgång på 30 procent. För Indienfonder bidrog även valutauppgången till att ytterligare förbättra värdeutvecklingen under 2014.

Även Nordamerika och USA utvecklades väl med en uppgång på över 30 procent uttryckt i SEK. På stockholmsbörsen gick storbolagens index upp med nästan 10 procent medan småbolagen steg med det dubbla, nästan 20 procent.

Moskvabörsen hade en nedgång runt 40 procent uttryckt i dollar. Uttryckt i rubel stannade dock Moskvabörsen på nära plus minus noll.

På räntemarknaderna rörde sig långräntorna nedåt och för pensionssparare som valt att placera pengar i räntefonder medförde fallande räntor en positiv värdeutveckling. Framför allt utvecklades obligationsfonder med innehav av obligationer med långa löptider positivt. Indexet för svenska obligationsfonder, OMRX Bond steg med 7,1 procent medan indexet för penningmarknadsfonder, OMRX Treasury Bill steg med måttliga 0,5 procent

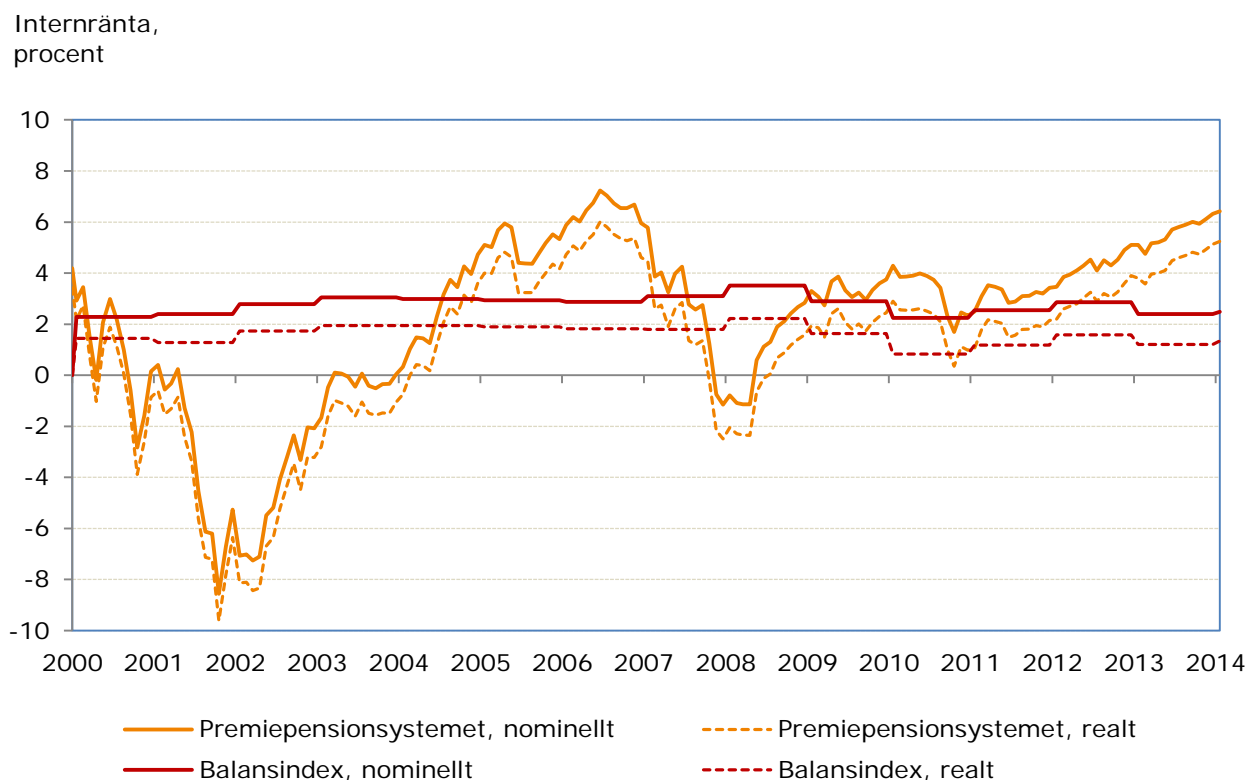
2.3 Värdeutvecklingen i premiepensionssystemet

Värdeutvecklingen i premiepensionssystemet sedan start 6,4 procent

Sedan start har premiepensionssystemet haft en nominell årlig värdeutveckling på 6,4 procent. Den reala värdeutvecklingen har varit 5,2 procent. I diagram 2.2 visas värdeutvecklingen för hela fondrörelsen i premiepensionen i. I diagrammet visas även vilken värdeutveckling kapitalet i premiepensionen skulle ha haft om det hade haft samma värdeutveckling som inkomstpensionen. I båda fallen används måttet kapitalviktad värdeutveckling. Värdeutvecklingen i inkomstpensionen beräknas med inkomstindex eller balansindex. För närvarande används balansindex eftersom inkomstpensionen befinner sig i en period av balansering.

Trots flera år med god värdeutveckling för premiepensionen ligger den årliga värdeutvecklingen fortfarande under den högsta nivån som premiepensionen har haft. I maj 2007 var den årliga värdeutvecklingen 7,2 procent. Vid utgången av 2014 låg värdeutvecklingen 0,8 procentenheter lägre.

Diagram 2.2
Värdeutveckling i premiepensionssystemet sedan start, nominellt och realt

Avkastningen i fondrörelsen² blev 20,7 procent under 2014

Uppgången på aktiemarknaderna både i Sverige och i stora delar av den övriga världen påverkade värdeutveckling i premiepensionssystemet positivt och den genomsnittliga avkastningen i Pensionsmyndighetens fondrörelse slutade på plus 20,7 procent. Uppgången i fondrörelsen som helhet under 2014 medförde att den genomsnittliga årliga avkastningen sedan start³ blev nominellt 3,8 procent.

Avkastningen i AP7 Såfa blev 29,1 procent

Av totalt förvaltad kapital inom fondförsäkring är 32,4 procent placerat i AP7 Såfa, vilket motsvarade 245,7 miljarder kronor i slutet av 2014. Det innebär att andel kapital i AP7 Såfa ökade med 2,2 procentenheter under 2014. AP7 Såfa är en fondportfölj som är sammansatt av de två fonderna AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond och förvaltas av Sjunde AP-fonden.

Diagram 2.3 visar att värdeutvecklingen på i hela fondrörelsen, fondtorget och AP7 Såfa. Fondtorget och AP7 Såfa utvecklades tämligen likartat fram till 2011. Perioden därefter har utvecklingen i AP7 Såfa överstigit utvecklingen på fondtorget. Under 2014 hade AP7 Såfa en värdeutveckling på 29,1 procent jämfört med 17,0 procent för den genomsnittliga avkastningen på fondtorget. Värdeutvecklingen för hela fondrörelsen där både fonderna på fondtorget och Sjunde AP-fondens förvaltning ingår blev 20,7 procent.

² Måttet som används är tidsviktad avkastning.

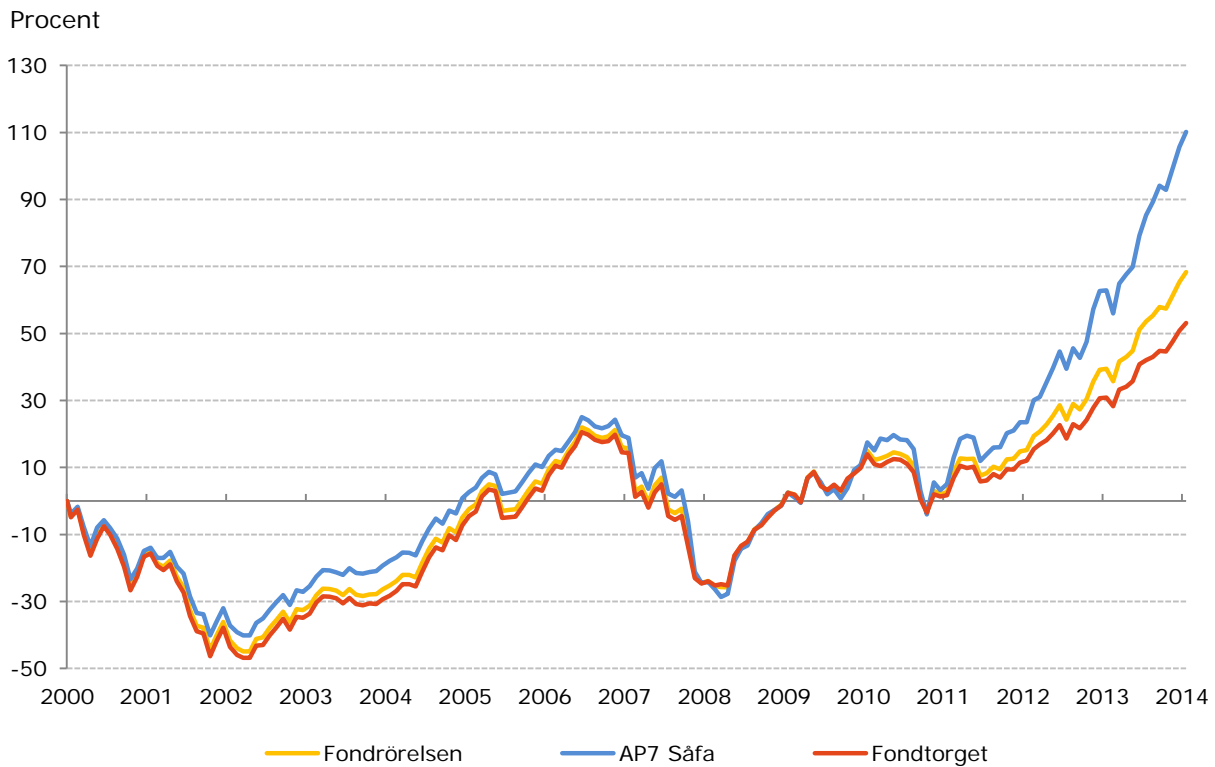
³ Startdatum är satt till 2000–12–13. Alla pensionsrätter var då placerade i fonder vid första valet år 2000.

Sedan start fram till slutet av år 2014 har avkastningen varit 110,2 procent för AP7 Såfa och 53,1 procent för fonderna på fondtorget.

Värdeutvecklingen i fondrörelsen uttryckt i kronor under 2014 uppgick till 125,9 (99,2) miljarder kronor.

Diagram 2.3

Avkastning sedan start för fondrörelsen som helhet, fondtorget och AP7 Såfa, perioden 2000–2014

Anmärkning: Avkastningen redovisas som tidsviktad avkastning. Mer information om avkastningsmättet finns i bilaga 2.

En förklaring till den högre värdeutvecklingen i AP7 Såfa är en större andel aktier under förvaltning, se diagram 2.4. Aktieandelen i AP7 Såfa uppgår till 93 procent, en ökning med tre procentenheter från föregående år. Därtill kommer AP7 Såfas möjlighet att utnyttja hävstång i förvaltningen. Genom konstruktionen med hävstång belånas en del av kapitalet för att köpa mer aktier, man höjer därmed det totala aktieinnehavet. Värdeförändringen på det egna kapitalet blir därigenom högre eftersom fonden även kan tillgodogöra sig värdeförändringen i den del av innehavet som är finansierat genom belåning. Detta gäller både i uppgång och i nedgång. Vid årsskiftet hade AP7 Aktiefond en exponering mot aktiemarknaderna motsvarande 1,5 ggr. Konstruktionen med hävstång är dock förknippad med kostnader. Hävstången är finansierad i USD och det innebär att det uppstår rena räntekostnader men även kostnader i form av valutaeffekter som under perioder kan vara betydande. Genom kostnaderna för hävstången blir avkastningen lägre än 1,5 ggr exponeringen mot aktiemarknaderna.

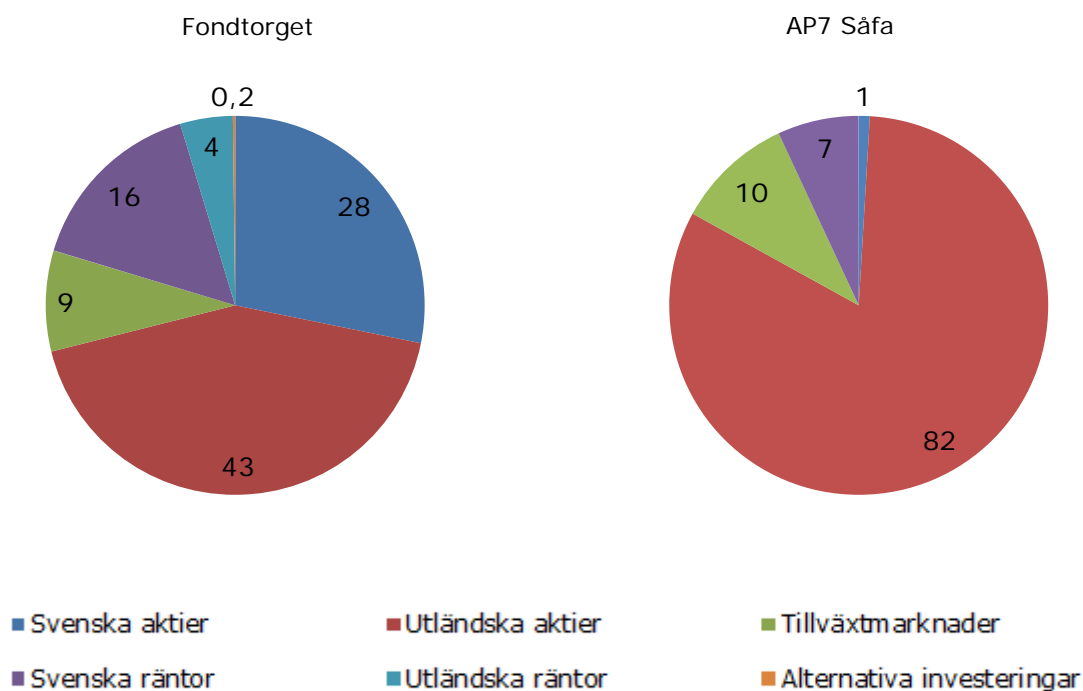
Aktieandelen på fondtorget är 80 procent.

En högre aktieandel medför en högre förväntad avkastning men också en högre risk. Måttet på risk som används är standardavvikelse. För perioden 2011 – 2014 hade Sjunde AP-fonden en risk på 10 procent vilken kan jämföras med fondtorgets risk på 6,6 procent.

Riskjusterad avkastning⁴ under motsvarande period var för Sjunde AP-fondens förvaltning 2,0 och för fondtorget 1,7.

Sammanfattningsvis kan man säga att pensions sparare som har låtit Sjunde AP-fonden förvalta pensionsmedlen har fått betalt för en högre risk genom en bra värdeutveckling under 2014.

Diagram 2.4
Allokering av kapitalet på fondtorget respektive AP7 Såfa, procent

⁴ Sharpekvot: Värdeutveckling minus riskfri ränta, dividerad med risk.

Totala andelen aktier på fondtorget är 80 procent jämfört med 93 procent i AP7 Såfa. Andelen aktier har därmed ökat både på fondtorget och i AP7 Såfa jämfört med 2013. Ökningen beror till stor del på den goda värdeutvecklingen på aktiemarknaderna.

Nettoinflöde i AP7 Såfa

Vid årsskiftet hade knappt 3 230 000 pensionssparare innehav i något av Sjunde AP-fondens alternativ. Flest pensionssparare hade innehav i AP7 Såfa, se tabell 2.4. Att antalet pensionssparare i AP7 Såfa med "Icke val" har ökat med nästan 130 000 personer beror i huvudsak på de nya pensionsspararna som kom in i systemet under 2013. Av nyspararna som hade möjlighet att göra sitt första fondval i april 2014, valde knappt 1 300 att göra ett eget fondval medan övriga nysparare, drygt 174 000 valde att inte göra något eget fondval. De som inte gjorde ett eget fondval fick sina pensionsmedel placerade i AP7 Såfa.

I tabell 2.4 kan man även utläsa att antalet pensionssparare som har valt något av de tre färdiga portföljalternativen Försiktig, Balanserad eller Offensiv uppgick till drygt 32 000 pensionssparare. Flest pensionssparare som har gjort ett eget val har valt AP7 Såfa, 43 087 personer. Störst ökning av pensionssparare, vid sidan av AP7 Såfa, var det i AP7 Aktiefond som ökade med 7 844 sparare jämfört med 2013.

Tabell 2.4
Antal pensionssparare i Sjunde AP-fondens förvaltning

Innehav	Typ av fondval	Antal pensionssparare		Förändring 2013 -2014
		2013-12-31	2014-12-31	
Portföljer				
AP7 Såfa	Icke val	2 762 592	2 892 188	129 596
AP7 Såfa	Fondavslut	173 640	167 297	-6 343
AP7 Såfa	Premievals-fonden	58 957	54 737	-4 220
AP7 Såfa	Eget val	27 935	43 087	15 152
Försiktig	Eget val	5 754	7 142	1 388
Balanserad	Eget val	9 269	12 229	2 960
Offensiv	Eget val	9 765	13 124	3 359
Fonder				
AP7 Aktiefond	Eget val	27 361	35 205	7 844
AP7 Räntefond	Eget val	3 044	4 732	1688
SUMMA		3 078 317	3 229 741	151 424

Pensionsspararna

Avsnitten 3,4 och 5 beskriver pensionsspararna. Pensionssparare är alla som inte har ansökt om pension. Till gruppen pensionssparare räknas även personer som har ansökt om pension men som har angett uttagsnivå noll procent. I den första gruppen av pensionssparare som aldrig har ansökt om pension finns 5 657 643 personer, i den andra gruppen finns det 4 010 personer.

3 Behållning och fördelning av kapitalet

I det här avsnittet visas hur den genomsnittliga behållningen på pensionsspararnas premiepensionskonton är fördelad samt hur fondförmögenheten är fördelad mellan sparare med egen vald portfölj och AP7 Såfa och kön.

I rapporten är pensionsspararna uppdelade i pensionssparare med egen portfölj och pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa. Pensionssparare med egen portfölj har satt samman en egen portfölj utifrån fondutbudet som finns på Pensionsmyndighetens fondtorg. Pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa har aldrig gjort något fondval på fondtorget. AP7 Såfa kan även väljas aktivt om man tidigare har haft egen portfölj. I rapporten kategoriseras de som pensionssparare med egen portfölj

122 600 kronor i genomsnittlig kontobehållning

Den positiva utvecklingen på aktiemarknaderna under 2014 bidrog till att den genomsnittliga behållningen på pensionsspararnas konton ökade i värde, se tabell 3.1. I slutet av året uppgick kontobehållningen i genomsnitt till 122 600 (98 900) kronor.

Män har högre kontobehållning

Män har drygt 20 000 kronor mer i genomsnitt på premiepensionskontot än kvinnor. En förklaring är att män är yrkesaktiva i högre grad än kvinnor och i regel har högre inkomster.

Tabell 3.1

Genomsnittlig behållning på kvinnor och mäns premiepensionskonton vid slutet av 2014, kronor

	Samtliga	Egen portfölj	AP7 Såfa
Alla	122 600	156 100	81 800
Kvinnor	112 500	142 000	75 300
Män	132 100	169 900	87 700

Kontobehållningen ökar när nya pensionsrätter sätts in men behållningen är också beroende av hur värdeutvecklingen på pensionsmedlen har varit under året. På plussidan i kontobehållningen finns nya pensionsrätter 37,5 miljarder kronor och 125,9⁵ miljarder kronor i värdeökning.

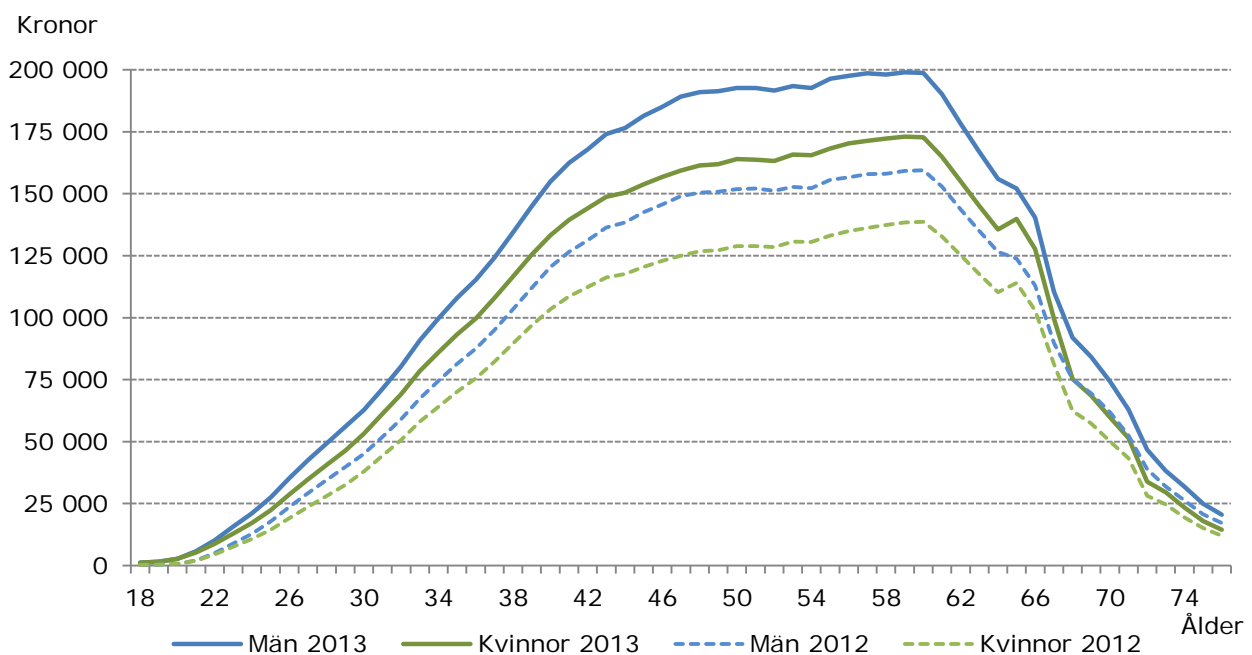
I diagram 3.1 visas intjänade pensionsrätter för inkomståret 2013. De heldragna linjerna visar pensionsrätter för kvinnor och män och streckade linjer visar inkomståret 2012. I diagrammet kan utifrån linjernas lutning tre olika perioder noteras. Den första perioden sträcker sig från 20-årsåldern till 40-

⁵ Inkluderar även värdeutveckling för pensionärer med fondförsäkring.

årsåldern. Nästa period går från 40-årsåldern till 60 år och den sista perioden sträcker sig från 60 år till 76 år. De första inbetalade pensionsrätterna till premiepensionen gjordes 1995 i samband med att det nya pensionssystemet startade. För de yngre pensionsspararna har det medfört att de har betalat in till premiepensionen under hela sitt arbetsliv. Mellangenerationen har visserligen i genomsnitt mer pengar på sina konton och har tjänat in pensionsrätter under lika lång tid som de yngre. Sett till hela arbetslivet kommer mellangenerationen dock att ha betydligt kortare intjäningsperiod till premiepensionen. Det är orsaken till att kurvorna planar ut efter 40-årsåldern. För den äldsta gruppen tillkommer även infasningen av pensionssystemet och uttag av pension som gör att kurvorna faller brant efter 60 år.

Diagram 3.1

Genomsnittlig kontovärde efter ålder, uppdelat på kvinnor och män för åren 2013 och 2014

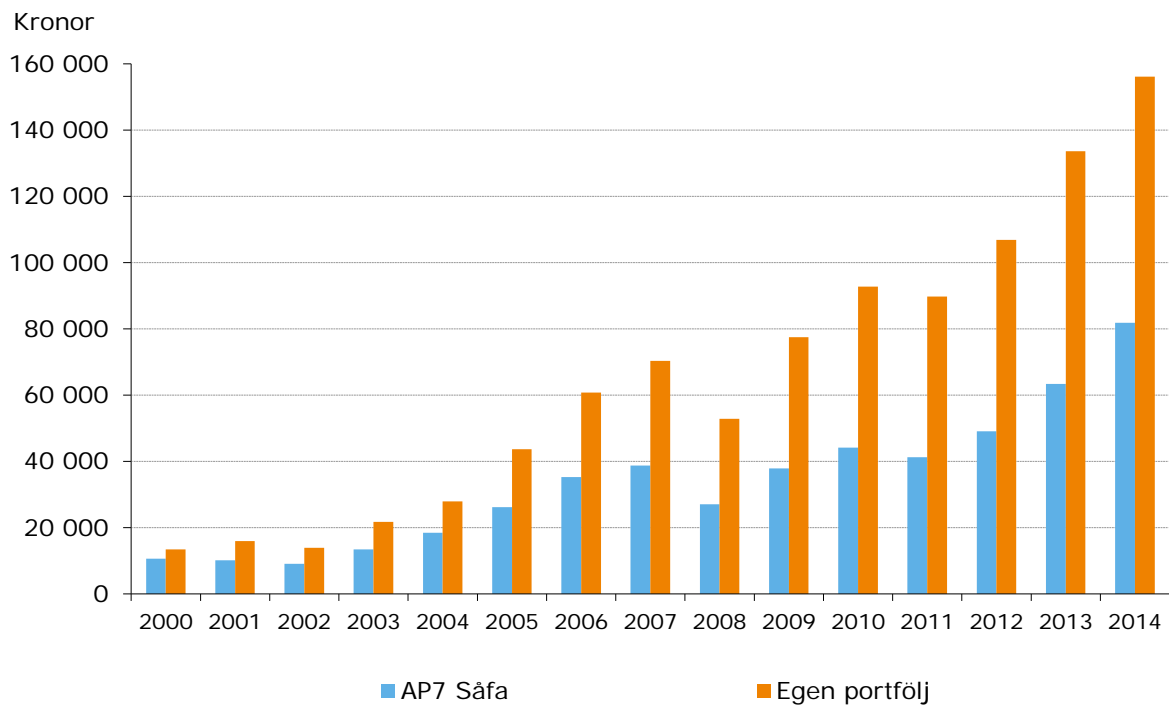
Pensionssparare med egna portföljer har högre kontobehållning

Pensionssparare med egen vald portfölj har en högre genomsnittlig behållning än sparare med innehav i AP7 Såfa, se diagram 3.2. I slutet av 2014 hade pensionssparare med egen vald portfölj i genomsnitt 156 100 kronor i kontobehållning medan pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa i genomsnitt hade 81 800 kronor.

En förklaring till skillnaden i behållning är att en stor del av kapitalinflödet till AP7 Såfa kommer från unga sparare. Denna grupp av sparare har vanligen låga inkomster och därmed låga pensionsavsättningar, vilket ger en lägre genomsnittlig kontobehållning. De flesta som väljer en egen portfölj gör det senare i livet och har då dels högre inkomster och därmed större pensionsavsättningar, dels några års ackumulerat pensionssparande med sig.

Diagram 3.2

Genomsnittlig behållning på premiepensionskontot för pensionssparare med egen portfölj respektive AP7 Såfa

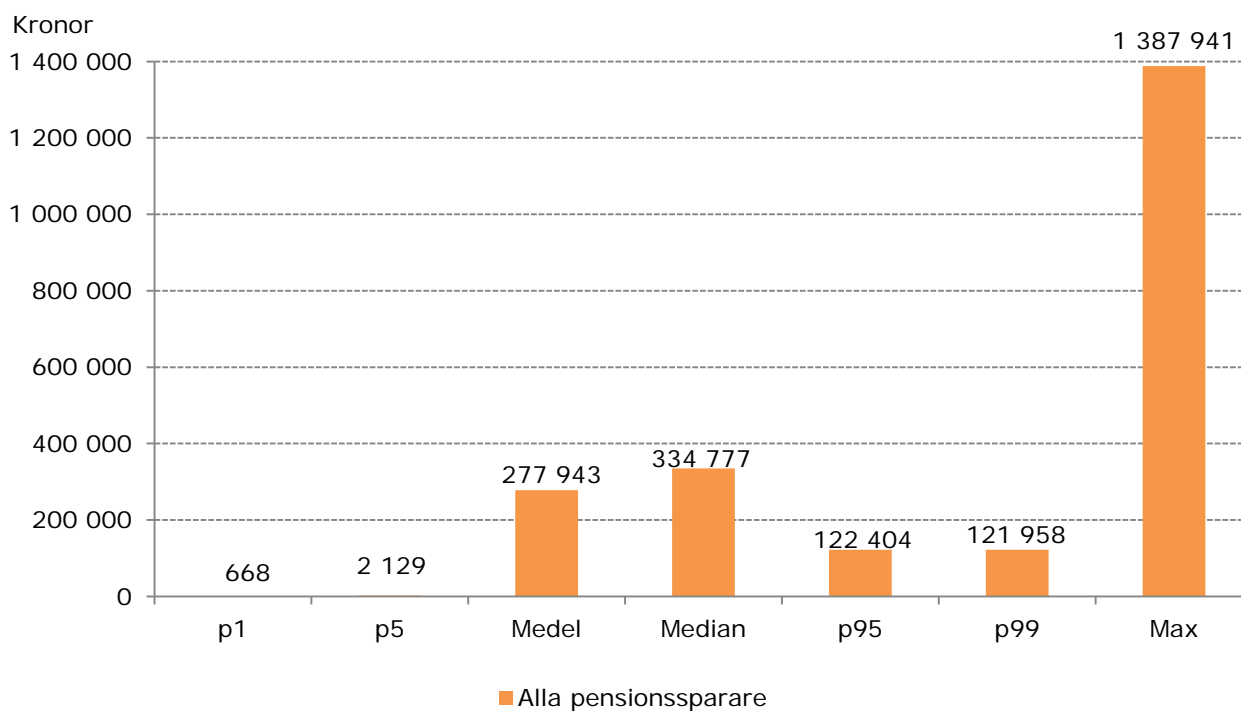

Anmärkning: Staplarna i diagrammet visar medelvärdet av pensionsspararnas kontobehållning per den 31 december respektive år.

I diagram 3.3 visas kontobehållningen på pensionsspararnas konto med några vanliga statistiska mått. Vid årsskiftet hade ett tiotal pensionssparare ett kapital som översteg en miljon kronor.

Diagram 3.3

Behållning på premiepensionskontot för 1:a, 5:e, 95:e, 99:e percentilen, medel, median och max

Anmärkning: I diagram 3.3 syns inga staplar för 1:a och 5:e percentilerna. Orsaken är att beloppen är för små för att synas i förhållande till den maximala kontobehållningen på 1 387 941 kronor.

Medelvärdet av kontobehållningen är summan av alla pensionsspararnas behållningar dividerat med antal pensionssparare.

Medianen av kontobehållningen är den som ligger i mitten av alla pensionssparares behållningar. Det innebär att det finns lika många pensionssparare med en lägre kontobehållning än medianen som det finns pensionssparare med en högre kontobehållning.

När medianen är högre än medelvärdet innebär det att det finns en negativ sned fördelning.

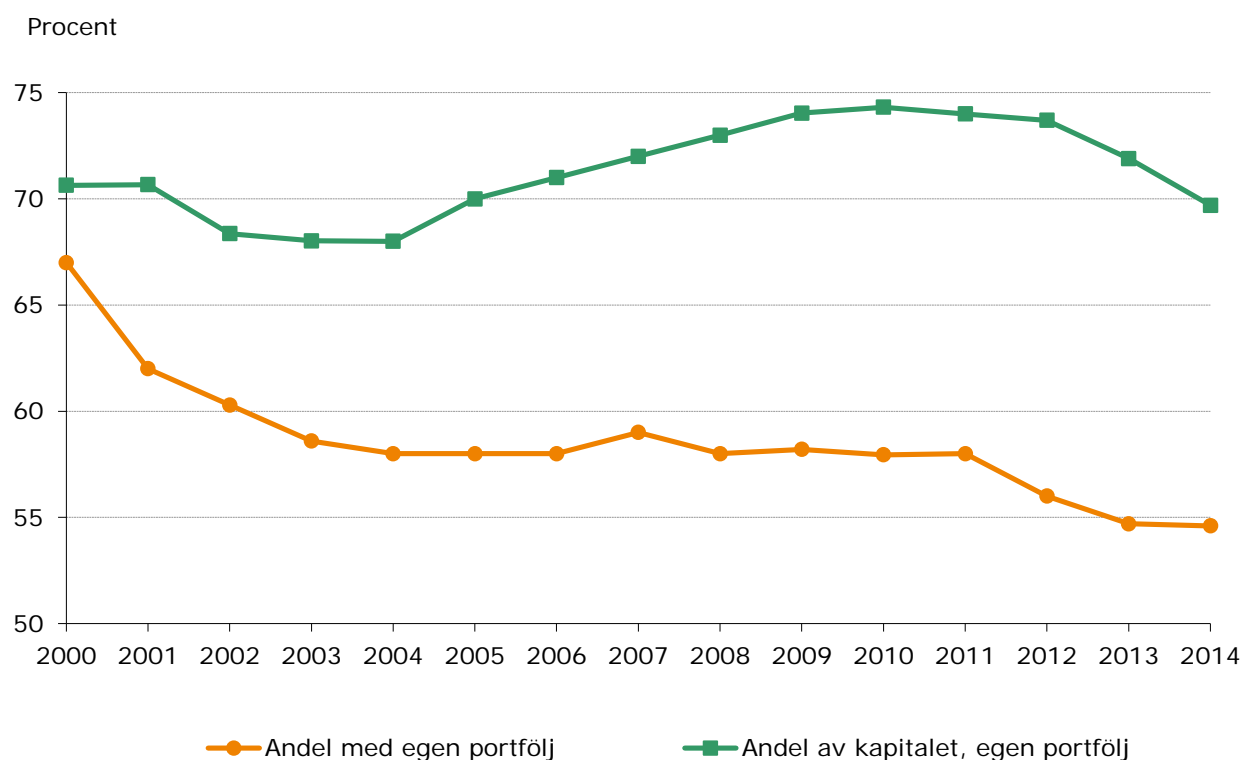
55 procent av spararna har egen portfölj och förvaltar 70 procent av kapitalet

I slutet av 2014 hade knappt 55 procent av pensionsspararna en egen portfölj, medan de övriga hade sina medel placerade i AP7 Såfa. Diagram 3.4 visar utvecklingen av andelen sparare med egen portfölj och deras andel av premiepensionskapitalet. Det framgår att andelen med egen portfölj har minskat över tid. Nedgången beror främst på att intresset att välja en egen portfölj har minskat. Som tidigare nämnts väljer endast ett fåtal av de nya spararna en egen portfölj.

Samtidigt som andelen pensionssparare med egen portfölj har minskat de senaste åren har även deras andel av kapitalet minskat. Sedan 2011 har de aktivas andel av kapitalet sjunkit från 74 procent till knappt 70 procent vid utgången av 2014. Förklaring till denna utveckling är i första hand den goda värdeutvecklingen för AP7 Såfa de senaste tre åren.

Diagram 3.4

Andelen pensionssparare med egen vald portfölj och deras andel av kapitalet

4 Värdeutvecklingen för pensionsspararna

I följande avsnitt redovisas värdeutvecklingen för pensionsspararna under 2014 och värdeutvecklingen sedan starten av premiepensionssystemet år 1995 fram till utgången av 2014. Det innebär att även avkastningen som genererades i den tillfälliga förvaltningen hos Riksgälden före det första fondvalet 2000 är inkluderad.

Värdeutvecklingen är beräknad som kapitalviktad avkastning. Kapitalviktad avkastning benämns även internränta och mäter värdeutvecklingen på pensionsspararnas konto. Internräntan kan jämföras med den ränta som beräknas för ett bankkont.

I kapitel 2 visades den tidsviktade avkastningen för fonder. Den huvudsakliga skillnaden mellan de två måtten är att när man beräknar kapitalviktad avkastning, beaktar man de kapitalflöden som sker på spararens konto och tidpunkten för flödena. Måttet kapitalviktad avkastning inbegriper alltså de pensionsrätter som betalas in, räntan på preliminära pensionsrätter, avkastningen på spararens fonder, avgiften till Pensionsmyndigheten, förvaltningsavgiften, rabatten på förvaltningsavgiften samt arvsvinsterna. Den tidsviktade avkastningen tar däremot inte hänsyn till dessa kapitalflöden och inte heller till storleken på det kapital som genererar avkastningen. Det betyder att det inte har någon betydelse om det är 1 krona eller 1000 kronor som genererar avkastningen. Ytterligare information om de olika måtten för värdeutveckling finns i bilaga 2.

4.1 Värdeutveckling för pensionsspararna under 2014

Uppgången på aktiemarknaderna påverkade värdeutvecklingen positivt

Som nämnts i avsnitt 2.2 så utvecklades aktiemarknaderna överlag positivt under 2014. Kapitalet i premiepensionen är till största delen placerat i aktiefonder och avkastningen på kapitalet är därmed starkt beroende av utvecklingen på aktiemarknaderna. Utvecklingen under 2014 medförde därför en positiv värdeutveckling på pensionsspararnas konton.

22,0 procent i genomsnittlig värdeutvecklingen år 2014

Den genomsnittliga värdeutvecklingen för pensionsspararna under 2014 blev 22,0 procent. Pensionssparare med egen portfölj hade i genomsnitt en värdeutveckling på 17,6 procent medan de som hade pengarna placerade i AP7 Såfa hade en värdeutveckling på 27,1 procent. Skillnaden i värdeutveckling blev därmed 9,5 procentenheter.

99 procent av pensionsspararna har sedan start haft en genomsnittligt positiv värdeökning på sitt premiepensionssparande. Ju äldre premiepensionssystemet blir desto mindre relevant är den nominella värdeutvecklingen av fonderna som beskrivning av utvecklingen. För att avgifterna (premierna) som betalas till systemet inte ska förlora i köpkraft måste den nominella värdeutvecklingen vara minst lika med prisutvecklingen. För att avgifterna till premiepensionen inte ska förlora i värde i förhållande till inkomstutvecklingen måste värdeutvecklingen vara minst lika med inkomstutvecklingen.

Marginell skillnad i värdeutveckling mellan män och kvinnor

Män med egen vald portfölj hade i genomsnitt en marginellt högre genomsnittlig värdeförändring jämfört med motsvarande grupp kvinnor, 22,2 procent respektive 22,0 procent. För pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa var det ingen skillnad i värdeutveckling mellan kvinnor och män.

Tabell 4.1

Genomsnittlig värdeutveckling under 2014, fördelat på kön, procent

	Samtliga	Egen portfölj	AP7 Såfa
Alla	22,1	17,6	27,1
Kvinnor	22,0	17,5	27,1
Män	22,2	17,8	27,1

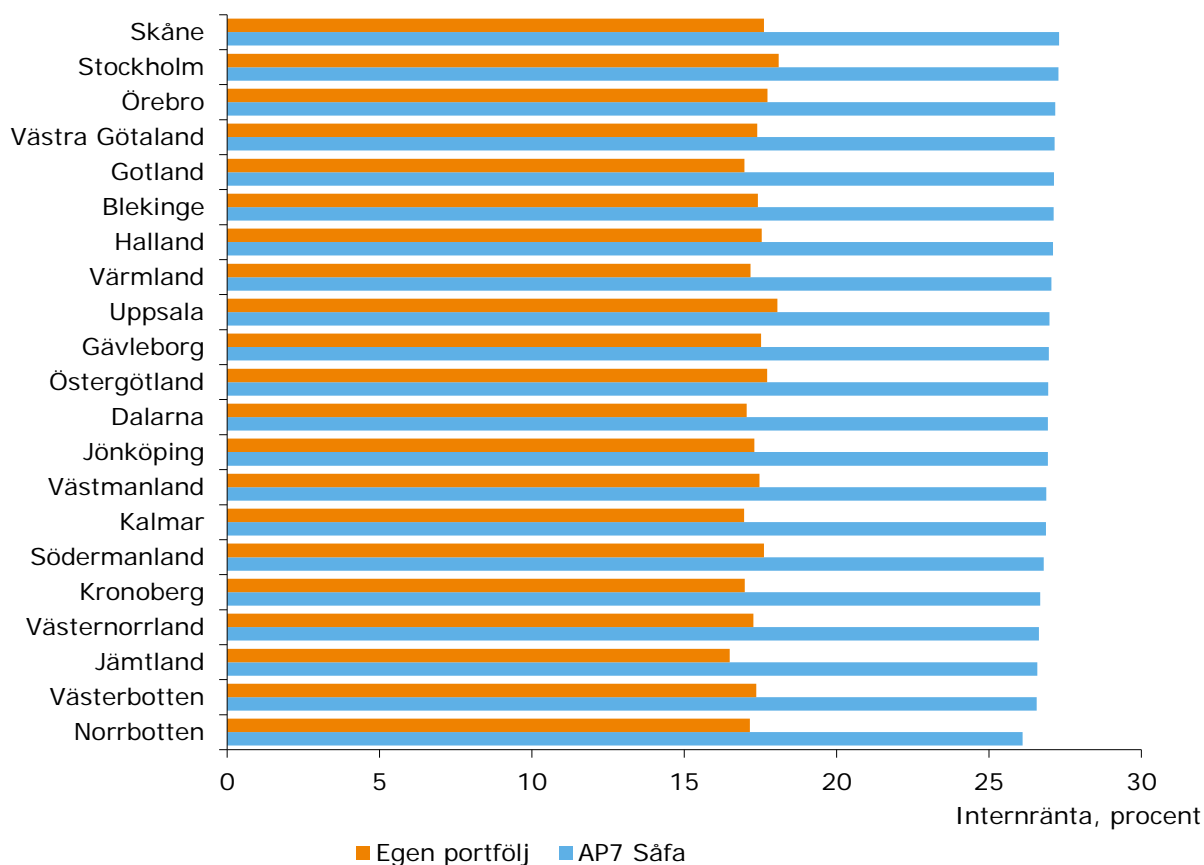
Hög värdeutveckling för alla pensionsspararna i AP7 Såfa 2014

I alla län hade pensionssparare med pensionsmedelen placerade i AP7 Såfa en god värdeutveckling under 2014. I genomsnitt låg alla pensionssparare i alla län över 26 procent värdeutveckling. Det skiljer dock lite mellan länen i värdeutveckling och det beror på olika inbetalningar till premiepensionen. Det bör dock poängteras att skillnaderna i värdeutveckling är små mellan länen. Som mest är skillnaden 1,2 procentenheter mellan högsta och lägsta värdeutveckling. Det gäller dem med innehav i AP7 Såfa.

Lägre värdeutveckling för pensionsspararna med egna portföljer

Värdeutvecklingen för pensionssparare där pensionsmedlen var placerade i egna portföljer var i genomsnitt 9,5 procentenheter lägre jämfört med AP7 Såfa. Bäst gick det för pensionsspararna i Stockholms län med en värdeutveckling på 18,1 procent. Även bland sparare med egna portföljer är skillnaden liten mellan län med högst värdeutveckling och lägst värdeutveckling, 1,6 procentenheter.

Diagram 4.1
Genomsnittlig värdeutveckling för 2014 fördelat på län

4.2 Värdeutveckling för pensionsspararna sedan start

6,4 procent i årlig nominell värdeutvecklingen sedan start

Den positiva värdeökningen av premiepensionsmedlen under 2014 har i betydande grad påverkat den genomsnittliga värdeutvecklingen per år. Genomsnittlig värdeökning per år sedan start uppgick till 6,4 procent, se tabell 4.2. Allt eftersom premiepensionssystemet mognar kommer enskilda års värdeutveckling att få ett minskat genomslag på den genomsnittliga värdeutvecklingen sedan starten av inbetalningarna.

4,7 procent i årlig real värdeutvecklingen sedan start

Den genomsnittliga nominella värdeutvecklingen för pensionsspararna som kom in i premiepensionssystemet 1995 motsvaras av en real värdeökning på 4,7 procent. Det innebär att en pensionsrätt på 3 500 kronor som sattes in i premiepensionssystemet 1995 är värd 8 750 kronor 2014.

Ingen skillnad mellan kvinnor och mäns värdeutveckling sedan start

Av tabell 4.2 framgår även att den genomsnittliga årliga värdeökningen har varit i stort sett lika för kvinnor och män.

Tabell 4.2

Genomsnittlig värdeutveckling per år under perioden 1995–2014 för pensionssparare med egenportfölj samt för sparare med AP7 Såfa, efter kön, inträdesår 1995

	Samtliga	Egen portfölj	AP7 Såfa
Alla	6,4	5,9	8,0
Kvinnor	6,3	5,9	8,1
Män	6,4	5,9	8,0

Ökad skillnad i värdeutveckling mellan eget valda portföljer och AP7 Såfa

Den genomsnittliga värdeutvecklingen per år för pensionssparare med egen portfölj var 5,9 (4,8) procent och 8,0 (6,2) procent för dem med AP7 Såfa. Skillnaden i värdeutveckling har därmed ökat från 1,4 procentenheter till 2,1 procentenheter under 2014.

Värdeutvecklingen beroende på inträdesår

I diagram 4.2 visas den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen efter inträdesår⁶. Det framgår att värdeutvecklingen har varit positiv, både för dem med egen portfölj och för dem med AP7 Såfa. Bäst har det gått för sparare som kom in i systemet under perioden 2006 – 2010. Nominellt har de haft en årlig genomsnittlig värdeutveckling på över 13 procent.

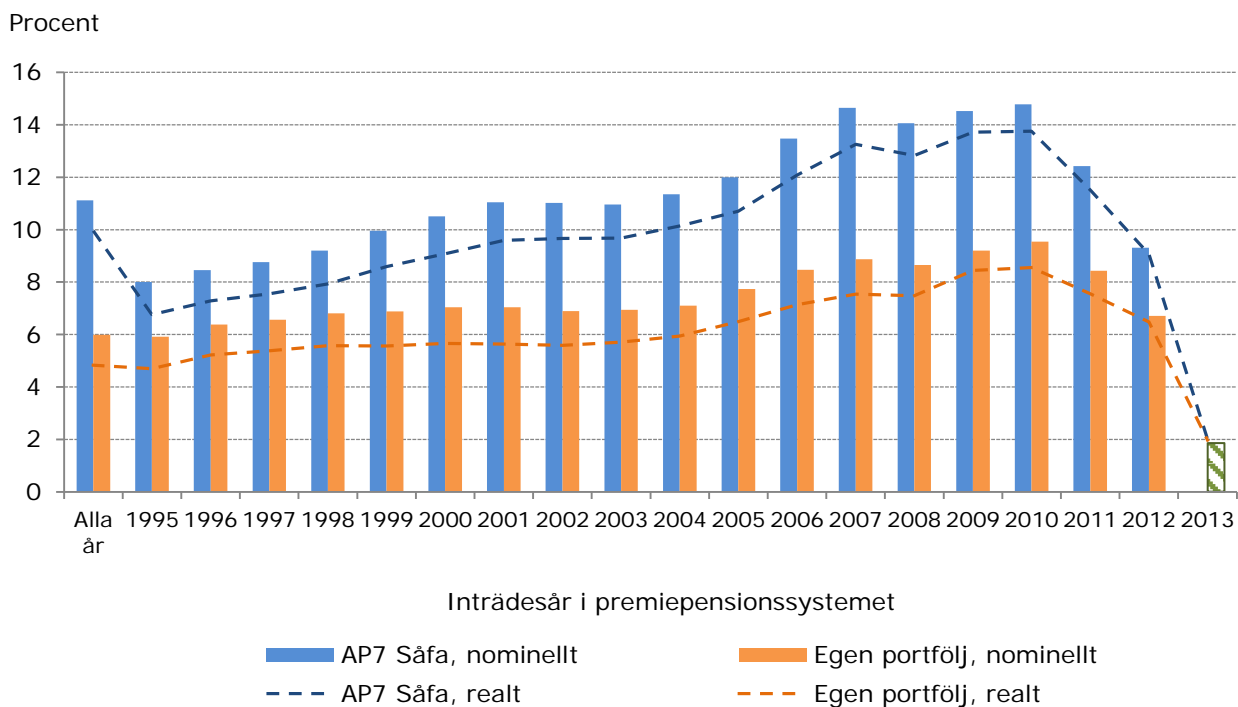
Staplarna längst till vänster i diagram 4.2 visar värdeutvecklingen för alla inträdesår, 1995 – 2013. I genomsnitt har värdeutvecklingen varit högst för dem som har haft sina pensionsmedel placerade i AP7 Såfa. För dem har den årliga värdeutvecklingen varit 11,1 procent medan sparare med egen vald portfölj har haft en årlig värdeutveckling på 6,0 procent.

Sparare med inträdesår 2013 hade vid utgången av 2014 inte gjort något fondval och visas därför med en egen stapel vid inträdesåret 2013.

⁶ Inträdesår, året då första pensionsrätten tjänas in

Diagram 4.2

Genomsnittlig värdeutveckling per år för perioden 1995–2013 efter inträdesår för pensionssparare med egen vald portfölj och för sparare med AP7 Såfa, nominellt och realt

99 procent av pensionsspararna har haft en nominellt positiv värdeutveckling

De flesta pensionsspararna, 99,6 procent har haft en nominellt positiv värdeutveckling, oberoende om de har en egen portfölj eller om pensionsmedlen är placerade i AP7 Såfa. Motsvarande uppgift uttryckt i reala termer är 99,3 procent. Av diagrammen 4.3 – 4.4 framgår att spridningen i värdeutveckling är större bland sparare med AP7 Såfa jämfört med sparare med egen portfölj.

För sparare med AP7 Såfa är spridningen mellan den 5:e och den 95:e percentilen 8,2 procentenheter och mellan den 1:a och den 99:e percentilen är spridningen 11,0 procentenheter.

Motsvarande spridning för sparare med egen portfölj är 6,4 procentenheter i intervallet 5:e till 95:e percentilen och 10,8 procentenheter i intervallet 1:a och 99:e percentilen.

Diagram 4.3 visar fördelningen av den årliga internräntan från start för alla pensionssparare vid slutet av år 2014. Här ingår pensionssparare från alla inträdesår, från 1995 till 2013. Diagrammet visar utvecklingen både för pensionssparare med egen portfölj och för AP7 Såfa. Huvudelen av pensionssparar med egen portfölj ligger i intervallet 2 till 10 procent med en koncentration runt 5 till 7 procent. För pensionssparare med förvaltning i AP7 Såfa ligger det stora flertalet i intervallet 7 till 16 procent. Någon uttalad topp motsvarande de med egna portföljer går inte att peka på. Värdeutvecklingen är mera spridd bland pensionssparare med innehav i AP7 Såfa.

Diagram 4.3

Genomsnittlig värdeutveckling per år för premiepensionen, inträdesår 1995–2013, internränta

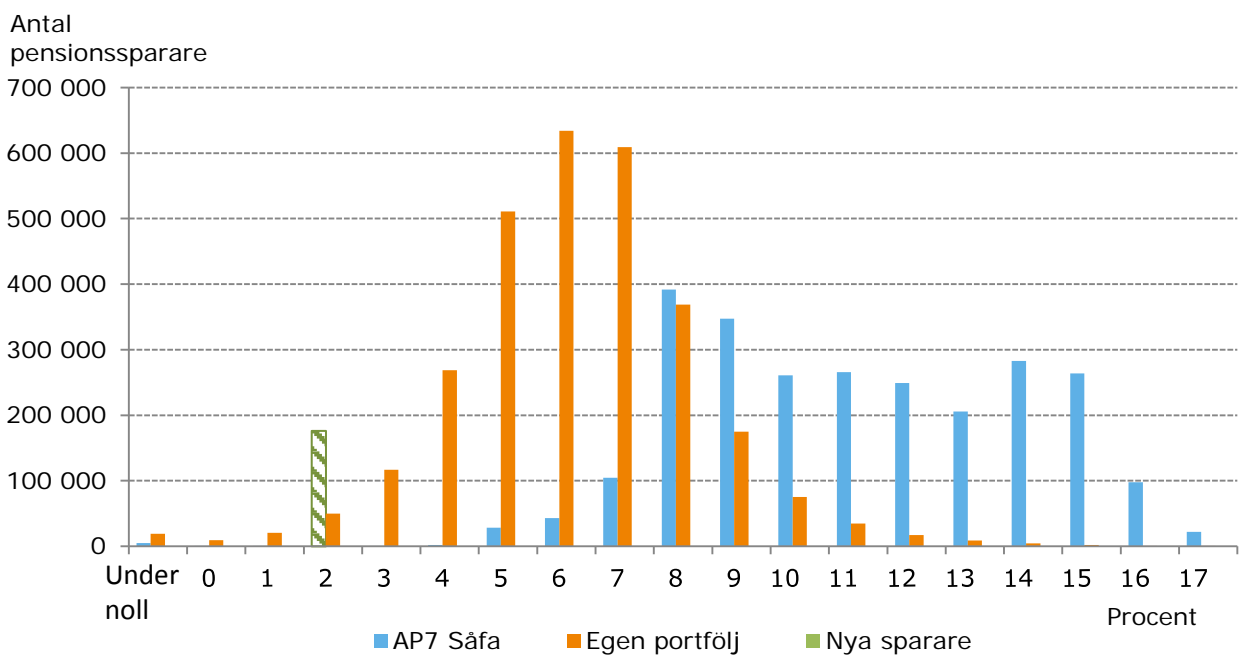
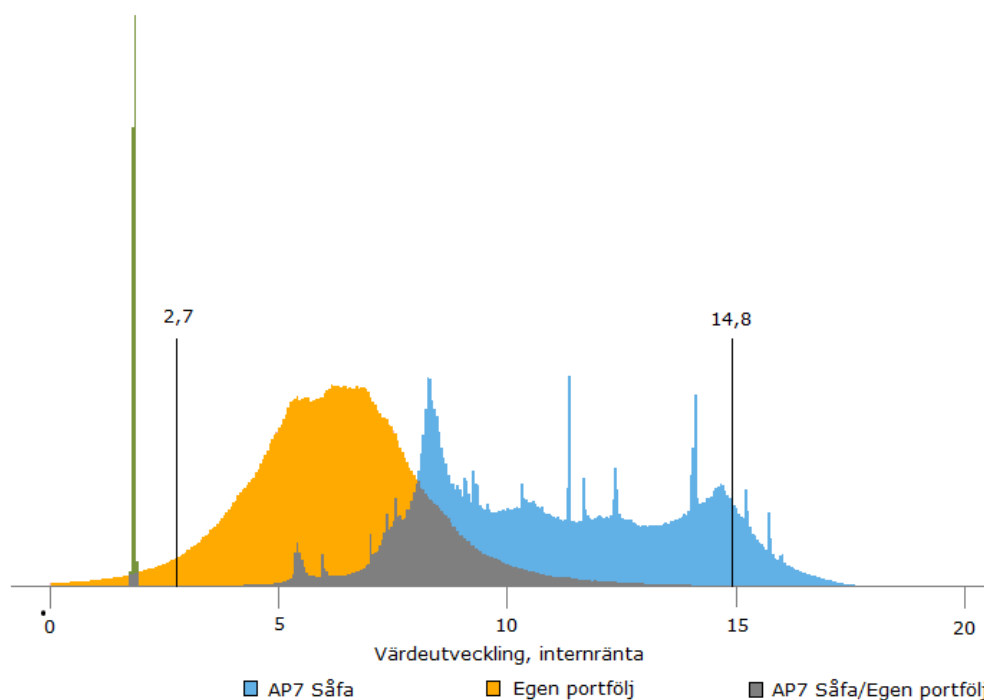

Diagram 4.4 visar fördelningen av genomsnittlig årlig internränta för alla pensionssparare från start i ett histogram. Här ingår alla pensionssparare med inträdesår från 1995 till 2013. I histogrammet visas pensionssparare egen portfölj med orange färg, AP7 Såfa med blå färg och nya sparare med grön färg. I det grå fältet överlappar pensionssparare med egen portfölj och AP7 Såfa varandra.

Dataunderlaget till diagram 4.4 är samma som till diagram 4.3.

Diagram 4.4

Genomsnittlig värdeutveckling per år för premiepensionen, inträdesår 1995–2013

90 procent av alla individer ligger samlade inom ett intervall om drygt 12 procentenheter mellan 2,7 och 14,8 procent. Föregående år låg 90 procent av alla individer inom ett intervall om 8 procentenheter. Spridningen har därmed ökat med 4 procentenheter under 2014. Den ökade spridningen beror framförallt på den goda utvecklingen i AP7 Såfa. Sparare med innehav i AP7 Såfa har förflyttats åt höger i diagrammet jämfört med dem som har haft sina pensionsmedel placerade i egna portföljer.

I diagrammet finns en tydlig topp vid knappt 2 procent. Toppen representerar nya pensionssparare med inträdesår 2013 och består av drygt 175 000 individer. Pensionsrätterna har förvaltats av riksgälden och alla har då fått samma ränta. De övriga markerade topparna består till största del av personer som har sina pengar placerade i AP7 Såfa men med olika första intjänandeår.

Små skillnader mellan länen

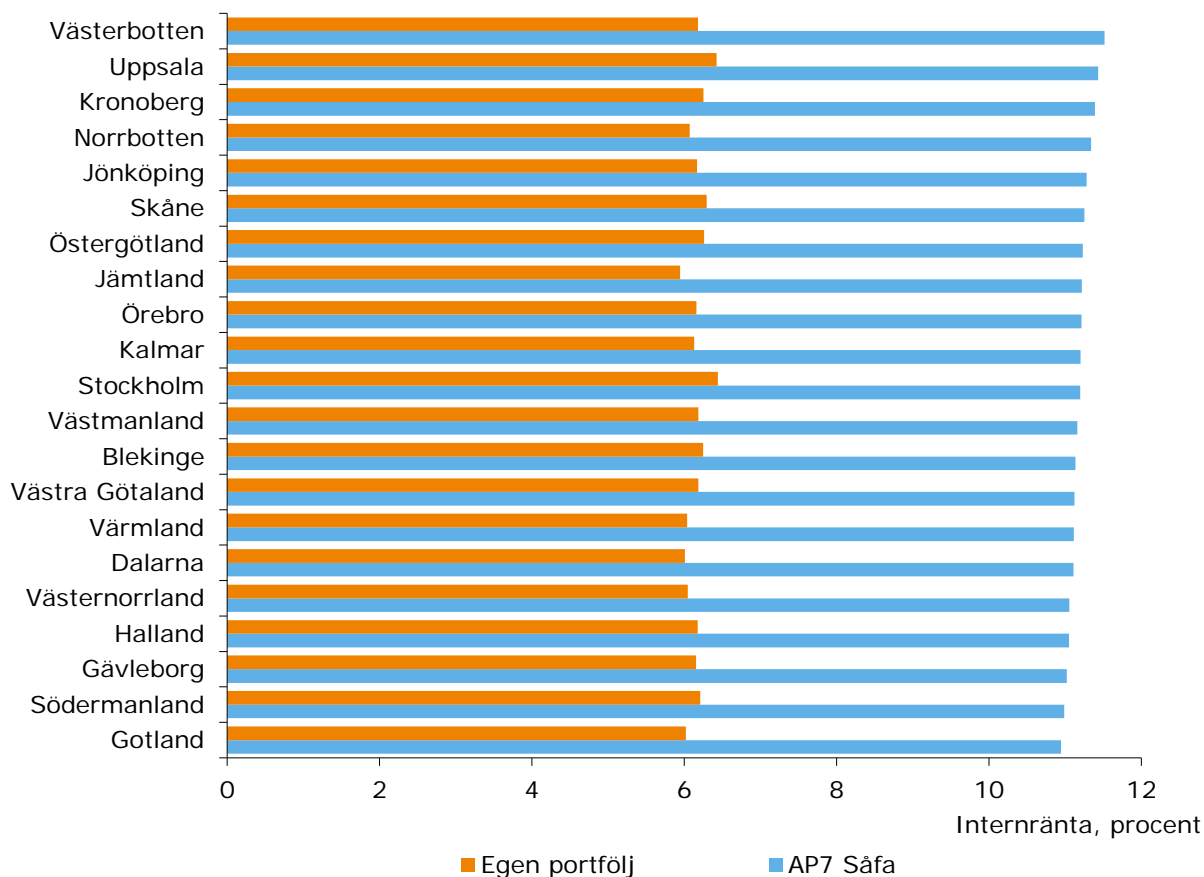
Skillnaderna i värdeutveckling mellan länen sedan start är små. För pensionssparare med innehav i AP7 Såfa skiljer det 0,6 procentenheter mellan Västerbottens län med en genomsnittlig värdeutveckling på 11,5 procent och Gotlands län med en värdeutveckling på 10,9 procent se diagram 4.5

Även bland pensionssparare med egna portföljer är skillnaderna små. Pensionssparare i Stockholms län har haft den högsta värdeutvecklingen med 6,4 procent medan sparare i Jämtlands län har haft lägst värdeutveckling med 5,9 procent. Skillnaden i värdeutveckling sedan start är därmed 0,5 procentenheter.

Spridningen inom de två grupperna, sparare med AP7 Såfa och egna portföljer är således liten. Däremot är spridningen mellan grupperna stor, 5,0 procentenheter.

Att dra några entydiga slutsatser utifrån uppgifterna ovan är vanskligt. De två kollektiven skiljer sig åt i flera avseenden. Den genomsnittliga åldern för sparare med egna portföljer är 47,5 år och för sparare i AP7 är den 36,4 år. Den genomsnittliga skillnaden är alltså 11 år mellan de två grupperna av pensionssparare. Aktieandelen är betydligt lägre bland sparare med egna portföljer och det kanske är rimligt med tanke på den högre åldern. En annan påtaglig skillnad är att andelen pensionssparare som har varit med sedan starten 1995 är betydligt högre bland dem med egna portföljer.

Diagram 4.5
Genomsnittlig årlig värdeutveckling sedan start fördelad på län

4.3 Förvaltningstjänster

Många anlitar förvaltningsföretag

I detta avsnitt beskriver vi kortfattat förvaltningsföretagens aktiviteter inom premiepensionen. Med förvaltningsföretag menas företag där verksamheten går ut på att genom marknadsföringsåtgärder överta pensionsspararnas förvaltning av premiepensionskapitalet genom att placera kapitalet i olika fonder på Pensionsmyndighetens fondtorg.

Vid årsskiftet fanns det 19 företag som marknadsförde och sålde någon form av förvaltningstjänster som var inriktade mot premiepensionen. Totalt anlitar uppskattningsvis 700 000 pensionssparare företagen som säljer förvaltningstjänster på något vis. Antingen genom att helt överlåta förvaltningen till företagen eller genom att välja någon av deras fonder. I den här rapporten avgränsar vi oss till att endast redogöra för pensionssparare som har hela sitt pensionskapital placerat i fonder kopplade till förvaltningsföretagen. Genom avgränsningen blir antalet pensionssparare knappt 500 000. Det innebär att drygt var femte pensionssparare med egen portfölj anlitar förvaltningstjänster. Störst andel pensionssparare som utnyttjar de tjänster som förvaltningsföretagen erbjuder finns i Södermanlands och Blekinge län där var fjärde pensionssparare nyttjar förvaltningstjänster. Lägst andel pensionssparare som anlitar förvaltningsföretag finns i Stockholms län. Där har ungefär en av åtta överlåtit förvaltningen. Kapitalet som förvaltas genom förvaltningstjänster uppgår till omkring 70 miljarder kronor vilket, motsvarar knappt 10 procent av det totala kapitalet i fondrörelsen på 774 miljarder kronor.

Den genomsnittliga pensionsspararen som anlitar förvaltningstjänster är 46,8 år. Det är ett år yngre än den genomsnittliga pensionsspararen med egen portfölj. Pensionskapitalet uppgår till 148 000 och det är 20 000 kronor mindre jämfört med den genomsnittliga pensionsspararen med egen portfölj. Kvinnor och män anlitar förvaltningstjänster i samma utsträckning. Störst andel pensionssparare som anlitar förvaltningstjänster finns bland dem som kunde välja fonder första gången år 2000. Andelen är ungefär tio procent. Bland pensionssparare med inträdesår de senaste fem åren är andelen 1 procent.

I tabell 4.3 visa värdeutvecklingen för pensionssparare med egen portfölj, AP7 Såfa och pensionssparare som har anlitat förvaltningstjänster. Av tabellen framgår det att pensionssparare med innehav i AP7 Såfa har haft bäst värdeutveckling både under 2014 och sedan start med 27,1 procent respektive 11,1 procent.

Tabell 4.3

Genomsnittlig värdeutveckling för pensionssparare med egen portfölj, AP7 Såfa och förvaltningstjänst, interränta i procent

Period	Egen portfölj	AP7 Såfa	Förvaltningstjänst
2014	18,1	27,1	15,6
Sedan start	6,4	11,1	5,5

Vissa förvaltningsföretag tar ut en fast årlig avgift utöver löpande fondavgifter. Enligt en sammanställning över förvaltningsföretagen som Pensionsmyndigheten gjorde under 2014 varierar årskostnaden mellan 504 kronor och 896 kronor.

Muntliga avtal måste bekräftas från 1 juli 2014

Från den första juli 2014 är det inte längre möjligt att ingå muntliga avtal vid telefonförsäljning av en förvaltnings- eller rådgivningstjänst som avser premiepension. För att ett avtal ska vara giltigt krävs att

konsumenten skriftligen accepterar budet. Utan giltigt avtal ska konsumenten inte vara betalningsskyldig för tjänsten. Förvaltningsföretagen som idag arbetar med telemarketing för att avtala om förvaltningstjänster måste anpassa sig till den nya modellen och få de muntliga avtalen skriftligen bekräftade. Redan slutna avtal såväl muntliga som skriftliga gäller som tidigare.

En genomgång av förvaltningsföretagen finns att läsa i rapporten ”Förvaltningstjänster inom premiepensionen”. Rapporten finns publicerad på Pensionsmyndighetens hemsida här: <http://www.pensionsmyndigheten.se/ForvaltningstjansterInomPremiepensionen.html>

5 Val av portfölj

5.1 De mest valda fonderna

I slutet av 2014 bestod fondutbudet på fondtorget i premiepensionssystemet av 856 (850) fonder varav 851 valbara fonder. 5 fonder var vid årsskiftet väljstopgade. Dessutom fanns det statliga alternativet AP7 Såfa och de tre färdiga portföljalternativen AP7 Försiktig, AP7 Balanserad och AP7 Offensiv. Tabell 5.1 visar de tio fonder som flest pensionsspararna har valt att placera sitt kapital i.

Tabell 5.1

De tio mest valda fonder bland pensionssparare med egen portfölj, rangordnade efter antal sparare som valt fonden, i slutet av 2014

Fondnamn	Risk, procent	Värdeutveckling 2010-2014	Fondavgift, netto	Fondavgift, brutto
Swedbank Robur Technology	10,1	14	0,29	1,42
AMF Aktiefond Sverige	10,8	13,2	0,18	0,4
Didner & Gerge Aktiefond	12,5	15,9	0,32	1,22
AMF Aktiefond Världen	8,6	11,5	0,18	0,4
Swedbank Robur Aktiefond Pension	7,9	11,3	0,18	0,42
Swedbank Robur Transfer 80	6,8	8,7	0,27	1,22
Swedbank Robur Medica	8,3	15,7	0,29	1,42
AMF Balansfond	5,4	10	0,18	0,4
Swedbank Robur Transfer 70	5,5	7,8	0,27	1,22
SPP Generation 60-tal	6,3	10,2	0,19	0,41
Genomsnitt	8,2	11,8	0,24	0,85

En jämförelse med motsvarande tio-i-topplista för 2013 visar att den genomsnittliga risknivån har sjunkit med 2,3 procentenheter från 10,5 till 8,2. Enligt Pensionsmyndighetens kategorisering av risk låg fem av fonderna i intervallet medelrisk och de övriga fem fonderna låg i intervallet låg risk se tabell 5.2.

Risken i AP7 Såfa och på fondtorget var 10,0 respektive 6,6. AP7 Såfa hamnar därmed i kategorin medelrisk medan fondtorget hamnar i riskkategorin låg risk. Måttet på risk som används är standardavvikelse och anger hur värdet på en fondvarierar kring ett medelvärde. I en kontinuerlig uppgångsfas tenderar risken att sjunka. Riskmålet skall därför användas med viss försiktighet.

Den genomsnittliga värdeutvecklingen under perioden 2010 – 2014 för de mest valda fonderna har sjunkit med 1,9 procentenheter jämfört med perioden 2009 – 2013.

Tabell 5.2
Pensionsmyndighetens kategorisering av risk

	0 - 2 mycket låg risk
	3 - 7 låg risk
	8 - 15 medelrisk
	16 - 24 hög risk
	25 eller mer, mycket hög risk

Samma fonder ingår i fondportföljen över tid

På årets tio-i-topplista fanns samtliga fonder med även på föregående års tio-i-topplista. I topp på 2014 års lista ligger förra årets listetta, Swedbank Robur Technology. Fonden hette tidigare Swedbank Robur Contura och var den fond som flest valde vid första valet år 2000. Enda förändring i listan jämfört med 2013 är att Didner & Gerge Aktiefond har passerat AMF Aktiefond Världen och ligger nu på tredje plats.

17 procent av premiepensionskapitalet finns i de tio största fonderna

När fondernas popularitet rangordnas efter mest kapital får tio-i-topplistan ett något annorlunda utseende, se tabell 5.3. Storleken på kapitalet, och därmed rangordningen, styrs dels av hur mycket pensionsmedel som har placerats i fonden, dels av fondens värdeutveckling.

Kapitalet är trögrörligt

En jämförelse med föregående års tio-i-topplista visar att åtta av tio fonder fanns med även på listan år 2013. Nya på listan är fonderna Nordea Generationsfond 60-tal och Nordea Generationsfond 50-tal som har ersatt. Allra Strategi Lagom och SPP Generation 60-tal.

Tabell 5.3
De tio fonderna med mest kapital i slutet av 2014

Fondnamn	Fondkapital, mkr	Värdeutveckling 2014, procent
Didner & Gerge Aktiefond	18 066	19
AMF Aktiefond Sverige	16 838	16
Swedbank Robur Transfer 80	16 060	14
Swedbank Robur Transfer 70	15 459	12
AMF Aktiefond Världen	13 536	20
Swedbank Robur Technology	10 634	43
Swedbank Robur Aktiefond Pension	10 600	22
Solidar Fonder Flex 100 Plus	10 259	22
Nordea Generationsfond 60-tal	9 034	21
Nordea Generationsfond 50-tal	8 691	16
Summa	129 177	Medel 21

Anmärkning: Uppgiften om fondkapital baseras på totalstatistik över de pensionssparare och pensionärer som i slutet av 2014 har en egen vald portfölj.

5.2 Pensionsspararnas aktivitet

Minskad aktivitet

Under 2014 har antalet fondbyten fortsatt att minska jämfört med föregående år. Under året genomfördes 832 764 fondbyten vilket motsvarar en minskning med närmare 40 procent. Orsak till den minskade aktiviteten under 2014 är antagligen att krav på e-legitimation infördes för fondbyten i februari 2014.

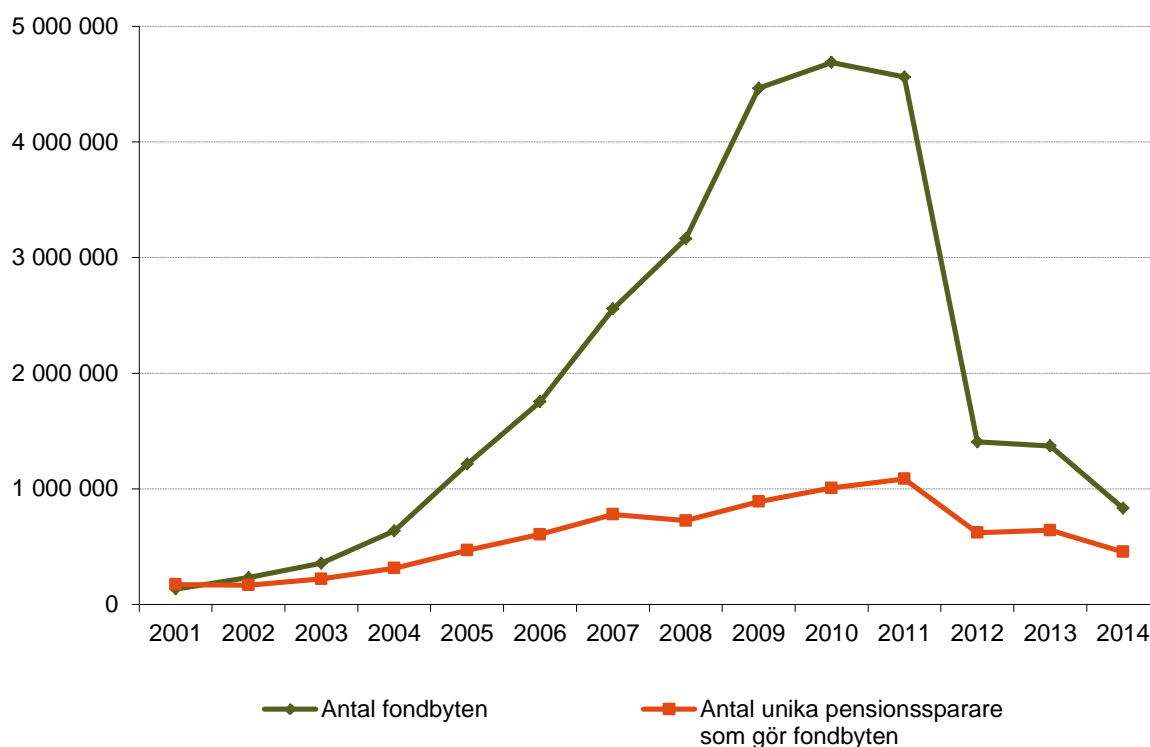
Även antalet unika fondbytare har minskat från drygt 640 000 pensionssparare 2013 till drygt 450 000 2014. Det innebär att andelen pensionssparare och pensionärer som är aktiva och byter fonder är ungefär 6,5 procent.

Enskilda pensionssparare är dock fortsatt mycket aktiva genom att byta fonder ofta. En handfull pensionssparare gjorde fondbyten i intervallet 60 – 70 fondbyten under 2014.

Diagram 5.1

Antal fondbyten, unika pensionssparare som byter fonder per år

Antal fondbyten

Fondbyten under 2014

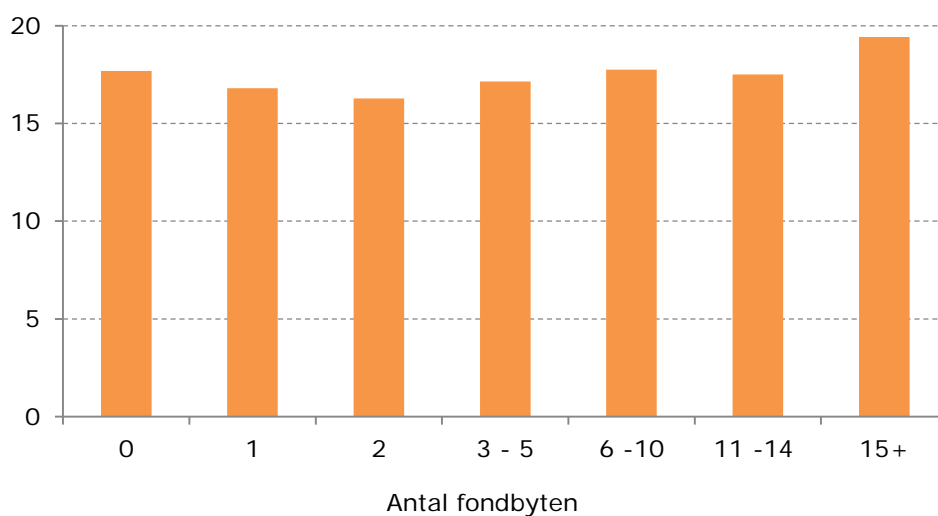
I diagram 5.2 visas värdeutvecklingen för pensionssparare med egna portföljer efter antal fondbyten under 2014. För sparare som inte gjorde några fondbyten under 2014 blev värdeutvecklingen i genomsnitt 18 procent. För sparare som gjorde fler än 15 fondbyten blev värdeutvecklingen i genomsnitt 19 procent.

Skillnaden i värdeutveckling mellan de som har varit mycket aktiva gentemot de som har genomfört få eller inga fondbyten är ungefär 2 procentenheter.

Diagram 5.2

Värdeutveckling under 2014 grupperat efter antal fondbyten under 2014

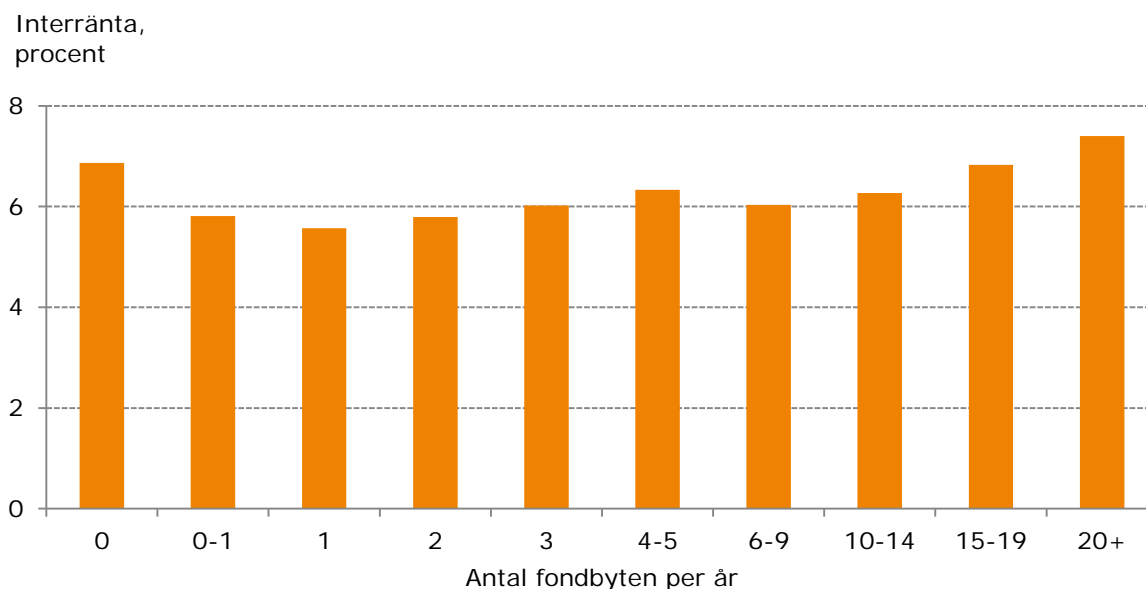
Irr, procent

Fondbyten sedan start

I diagram 5.3 visas värdeutvecklingen för pensionssparare med egna portföljer efter antal fondbyten per år sedan inträdet. Diagrammet visar att sparare som har varit helt inaktiv har haft en något bättre värdeutveckling jämfört med dem som har gjort ett fåtal byte på per år. Sparare som har gjort tre eller fler byten per år har återigen en något högre värdeutveckling per år.

Diagram 5.3
Värdeutveckling grupperat efter antal fondbyten per år

5.3 Avgifter och rabatter

Avgiften spelar stor roll för den framtida premiepensionen

Fondavgiftens storlek skiljer sig åt mellan fonderna. I regel har fonder med högre risknivåer också högre fondavgifter. Till exempel har aktiefonder oftast högre avgifter än räntefonder och fonder med aktiv förvaltning har som regel högre avgifter jämfört med indexfonder. Portföljavgiften är det vägda genomsnittet av de fondavgifter, efter rabatt, som fondbolagen tar ut för de fonder som ingår i pensionsspararens portfölj⁷. På lång sikt har avgiftsnivån stor betydelse för pensionsutfallet. En avgift på 0,5 procent reducerar pensionen på sikt med cirka 15 procent i förhållande till en avgiftsfri portfölj⁸.

Rabatt på förvaltningsavgiften ger högre premiepension

Nivån på den genomsnittliga avgiften efter rabatt för hela pensionsspararkollektivet var 0,28 procent under 2014, en sänkning med 0,03 procentenheter jämfört med 2013. Utan rabatt var den genomsnittliga avgiften 0,87 procent. Avgiften för dem som har AP7 Såfa och är 55 år eller yngre är 0,12 procent. För de som är äldre än 55 år reduceras avgiften ju äldre man blir. Det hänger samman med att innehavet i AP7 Såfa förändras med stigande ålder. Vid 75 års ålder fördelar sig innehavet i 33 procent aktier och 67 procent räntor. Eftersom avgiften är lägre för räntedelen sjunker den totala avgiften och vid 75 års ålder är den 0,07 procent.

Den genomsnittliga kapitalviktade avgiften för de som har valt en egen portfölj minskade med 0,03 procentenheter till 0,36 procent. Bruttoavgiften var i genomsnitt 1,22 procent.

⁷ Pensionsmyndigheten har en rabattmodell för att pensionsspararna och pensionärerna ska kunna ta del av de kostnadsfördelar i kapitalförvaltningen som premiepensionssystemet genererar. Information om rabattmodellen finns i Årsredovisningen för Pensionsmyndigheten avseende år 2014.

⁸ En investerad krona finns i pensionsspararnas portfölj i genomsnitt under 31,8 år.

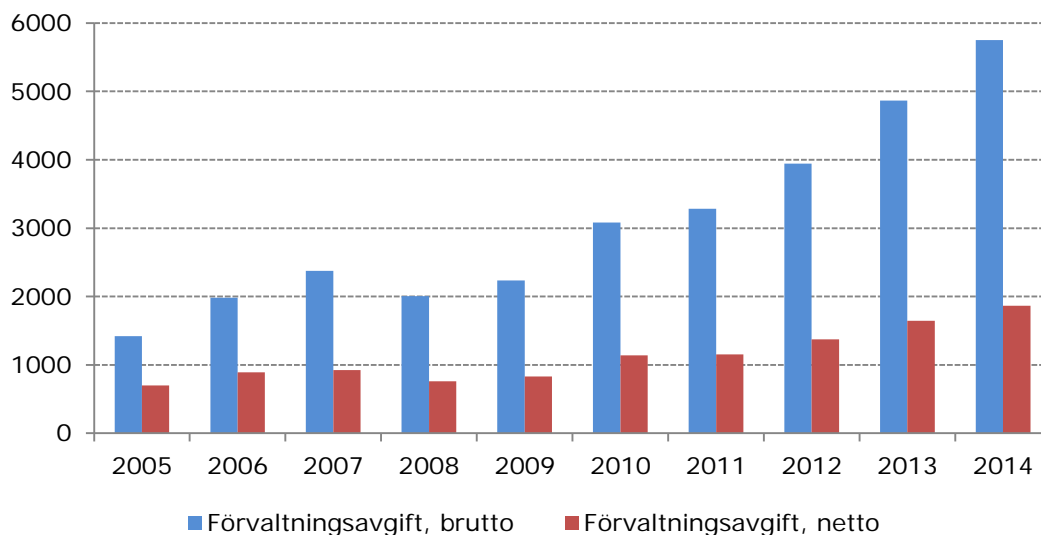
Återbetalda rabatter

Samarbetsavtalet mellan Pensionsmyndigheten och fondförvaltarna stipulerar att fondförvaltarna ska lämna rabatt på förvaltningsavgiften. Diagram 5.3 visar hur förvaltningsavgiften brutto och netto har förändrats över tid. Förvaltningsavgiften dras dagligen före rabatt från fondens värde. Under 2014 drogs 5 750 miljoner kronor i förvaltningsavgift. Rabatten på förvaltningsavgift uppgår till 3 882 miljoner kronor och kommer att återföras till spararnas konton under 2015.

Under 2014 återfördes rabatterna från 2013 till spararnas konton, totalt 3 219 miljoner kronor.

Diagram 5.4
Förvaltningsavgifter brutto och netto efter rabatt

Miljoner kronor

Pensionärerna

Avsnitten 6 och 7 beskriver pensionärer. Pensionär är alla som har ansökt om pension och som har angett en uttagsnivå större än noll. Personer som har angett uttagsnivå noll betraktas som pensionssparare enligt definitionen i avsnitt 3.

6 Behållning och fördelning av kapitalet

I det här avsnittet visas den genomsnittliga behållningen på pensionärernas konton och hur kapitalet är fördelat mellan fondförsäkring och traditionell försäkring.

1 216 179 pensionärer och 80,2 miljarder kronor i pensionskapital

Vid slutet av 2014 fanns det 1 216 179 pensionärer i premiepensionssystemet och det samlade pensionskapitalet uppgick till 80,2 miljarder kronor.

65 900 kronor i genomsnittlig kontobehållning

Den genomsnittliga behållningen på pensionärernas premiepensionskonto har ökat med 25 procent under 2014 och uppgick i slutet av året till 65 900 (52 700) kronor. Det högre värdet på kontona beror på att yngre pensionärer med ett större kapital har tillkommit under året och att det har varit en positiv värdeutveckling både i traditionell försäkring och i fondförsäkring.

Pensionärer med efterlevandeskydd har i genomsnitt 73 300 kronor på kontot vilket är 11 200 kronor mer jämfört med pensionärer utan efterlevandeskydd.

Tabell 6.1

Genomsnittlig behållning på pensionärernas konton vid utgången av 2014, kronor

	Samtliga	Fondförsäkring, egen portfölj	Fondförsäkring, AP7 Såfa	Traditionell försäkring
Alla	65 900	74 900	51 800	61 300
Kvinnor	59 200	67 400	46 000	55 700
Män	72 800	82 300	57 600	67 400

Yngre pensionärer har högre kontobehållning än de äldre

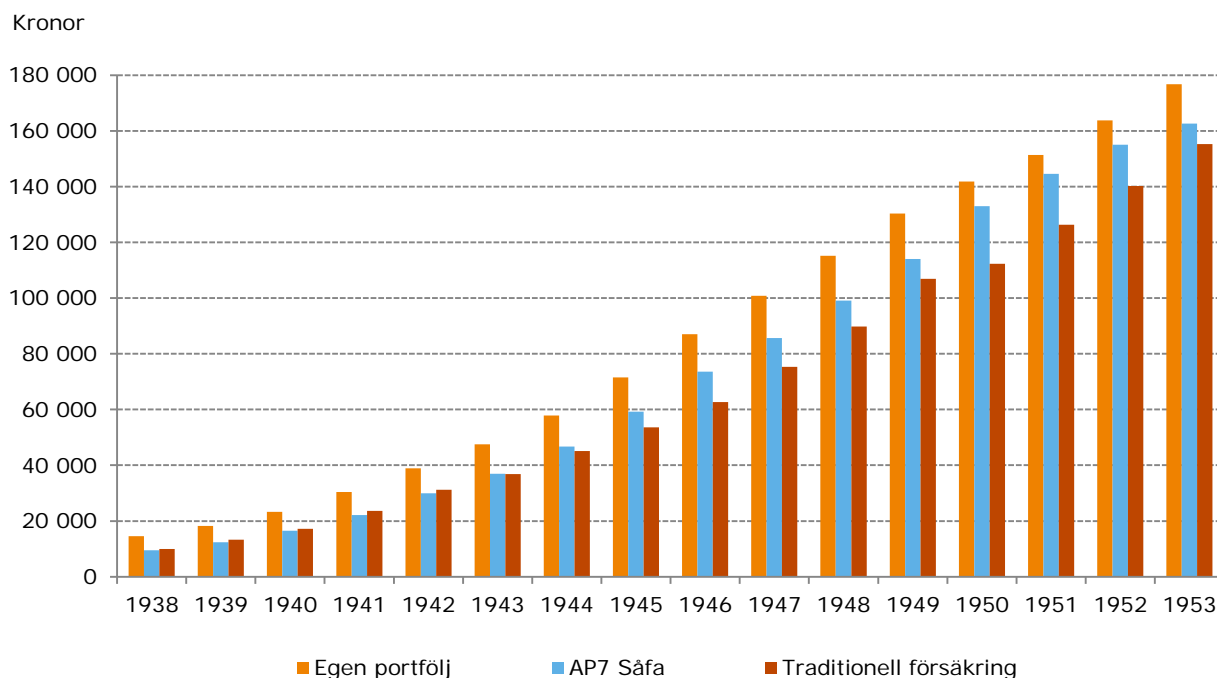
Diagram 6.1 visar att den genomsnittliga behållningen är högre för yngre pensionärer jämfört med äldre pensionärer. Den främsta förklaringen till denna skillnad är att pensionärer omfattas av det nya pensionssystemet i olika omfattning och att det därmed har avsatts olika mycket till premiepensionen. För pensionärer födda 1938 har det avsatts 0,5 procent av pensionsunderlaget medan motsvarande andel för de som är födda 1946 är 1,5 procent. Personer födda 1954 eller senare ingår helt i det nya pensionssystemet och för dem avsätts 2,5 procent av pensionsunderlaget till premiepension. Antalet år med intjänande är dessutom fler för de yngre pensionärerna.

En annan förklaring till att yngre pensionärer har högre kontobehållning, är att de äldre har fått utbetalningar från sina pensionskonton i större utsträckning än de yngre. I sammanhanget kan det också nämnas att kontobehållningen påverkas av vid vilken ålder pensionsuttaget påbörjas. Den som ansöker om pension vid 61 får av förklarliga skäl mindre kvar på sitt konto jämfört med den som påbörjar sitt pensionsuttag vid 67 års ålder, givet storleken på pensionsuttaget.

Av diagram 6.1 framgår även att pensionärer med fondförsäkring och egen portfölj i genomsnitt har högre behållning på sina konton.

Diagram 6.1

Genomsnittlig behållning på kontot för pensionärer med egen portfölj, AP7 Såfa respektive traditionell försäkring efter födelseår vid utgången av 2014

Anmärkning: Pensionärer födda 1949 fyllde 65 år under 2014. De som är födda senare tar alltså ut pension för 65 års ålder.

Utvecklingen av premiepensionskontots saldo för pensionärer med fondförsäkring beror på de pensionsrätter som eventuellt fortfarande betalats in från arbetsinkomster, räntan på preliminära pensionsrätter, avkastningen på pensionärens fonder, avgiften till Pensionsmyndigheten, fondavgiften, rabatten på fondavgiften samt arvsvinster. Värdeutvecklingen redovisas i form av kapitalviktad avkastning, dvs. internränta. Internräntan kan jämföras med den ränta som skulle ha genererat behållningen på premiepensionskontot om motsvarande belopp av intjänade pensionsrätter istället hade placerats på ett bankkonto. En närmare beskrivning av måttet för värdeutveckling finns i bilaga 2.

Avkastningen för den traditionella försäkringen räknas även ut i form av återbäringsränta. Återbäringsräntan kan förändras vid varje månadskifte beroende på hur väl placeringarna i försäkringen utvecklas. Pensionärerna är dock garanterade ett lägsta pensionsbelopp. Vid årsskiftet var återbäringsräntan 12 procent.

7 Värdeutveckling för pensionärerna år 2014

Följande avsnitt om värdeutveckling består av två delar. Den första delen beskriver värdeutvecklingen för pensionärerna under år 2014, medan den andra delen visar värdeutvecklingen sedan starten av premiepensionssystemet 1995 och fram till slutet av 2014.

Utvecklingen av premiepensionskontots saldo för pensionärer med fondförsäkring beror på de pensionsrätter som eventuellt fortfarande betalats in från arbetsinkomster, räntan på preliminära pensionsrätter, avkastningen på pensionärens fonder, avgiften till Pensionsmyndigheten, fondavgiften, rabatten på fondavgiften samt arvsvinster. Värdeutvecklingen redovisas i form av kapitalviktad avkastning, dvs. internränta. Internräntan kan jämföras med den ränta som skulle ha genererat behållningen på premiepensionskontot om motsvarande belopp av intjänade pensionsrätter istället hade placerats på ett bankkonto. En närmare beskrivning av måttet för värdeutveckling finns i bilaga 2.

Avkastningen för den traditionella försäkringen räknas även ut i form av en återbäringsränta. Denna ränta kan förändras vid varje månadsskifte beroende på hur väl placeringarna i försäkringen utvecklas. Pensionärerna är dock garanterade ett lägsta pensionsbelopp.

7.1 Värdeutvecklingen för pensionärerna under 2014

Plus 17,3 procent i fondförsäkring

Uppgången på de finansiella aktiemarknaderna under 2014 fick en positiv påverkan på värdeutvecklingen av fondförsäkringen för pensionärerna. Under 2014 var den genomsnittliga värdeutvecklingen 17,3 (18,0) procent, se tabell 7.1. Värdeförändringen på pensionsmedlen i eget valda portföljer var i genomsnitt något lägre, 17,0 procent jämfört med pensionsmedel placerade i AP7 Såfa, 17,8 procent.

Plus 8,0 procent i traditionell försäkring

Tabell 7.1 visar att de som hade traditionell försäkring under 2014 hade en lägre värdeutveckling jämfört med fondförsäkring. Skillnaden beror i första hand på en lägre exponering mot aktiemarknaderna i den traditionella försäkringen.

Genomsnittlig återbäringsränta, 6,8 procent

För pensionärer med traditionell försäkring blev återbäringsräntan i genomsnitt under året 6,8 (4,5) procent. I december 2014 höjdes återbäringsräntan till 12 procent.

Värdeutvecklingen på tillgångarna i traditionell försäkring plus 22,7 procent

Avkastningen på tillgångarna i den traditionella försäkringen blev under året 22,7 (2,89) procent och hamnade därmed något över jämförelseindex på 22,62 procent. Skillnaden blev 0,08 procentenheter. Kännetecknande för 2014 var stigande kurser på aktiemarknaderna och sjunkande långräntor. Både aktier och räntor bidrog därmed till den mycket goda värdeutvecklingen i portföljen. Värdet på de totala tillgångarna i den traditionella försäkringen uppgick till 18 090 miljoner kronor vid utgången av 2014.

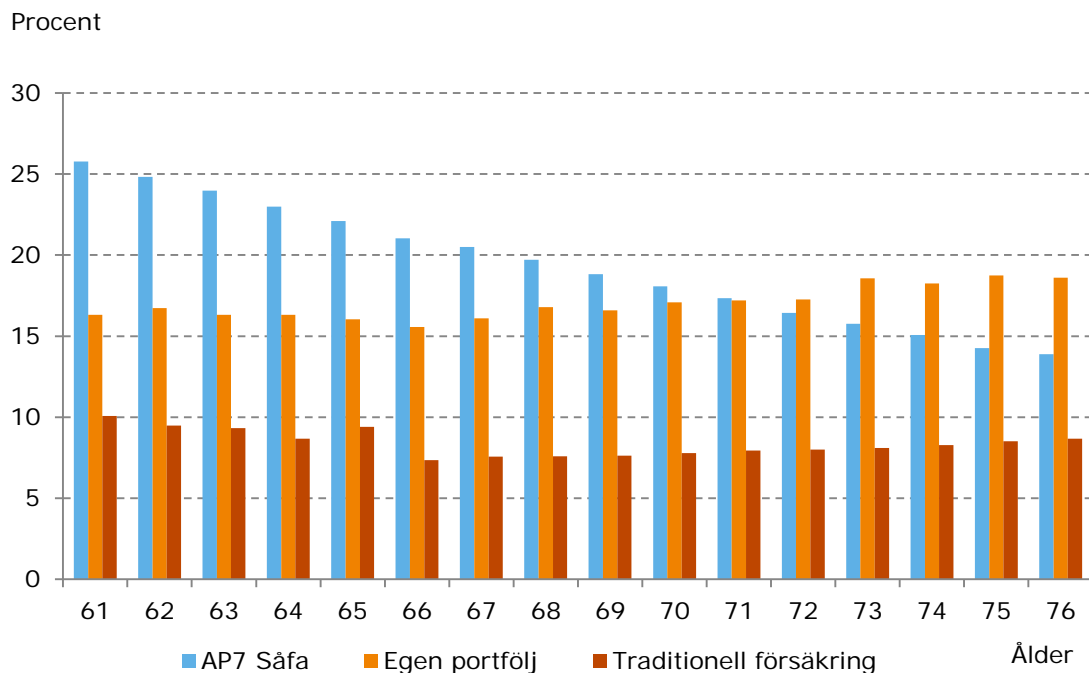
Tabell 7.1
Genomsnittlig värdeutveckling (internränta) under 2014, procent

	Samtliga	Fond- försäkring	Egen portfölj	AP7 Såfa	Traditionell försäkring
Alla	15,4	17,3	17	17,8	8
Kvinnor	15,3	17,1	17,1	18	7,9
Män	15,6	17,4	16,8	17,7	8,1

Värdeutvecklingen beroende på ålder

I diagram 7.1 visas den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen efter ålder. Av diagrammet framgår det att värdeutvecklingen har varit bäst för yngre pensionärer med innehav i AP7 Såfa. Vid 71 års ålder var värdeutvecklingen lika för pensionärer med AP7 Såfa och egen portfölj. I de högre åldrarna var värdeutvecklingen bäst för pensionärer med egen portfölj.

Diagram 7.1
Genomsnittlig värdeutveckling under 2014, internränta

7.2 Värdeutveckling sedan start för pensionärerna

Plus 5,7 procent i värdeutveckling i fondförsäkring sedan start

Den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen av pensionsmedlen placerade i fondförsäkring var 5,7 procent⁹. Motsvarande siffra för 2013 var 5,0 procent.

Den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen var marginellt högre för pensionärer med innehav AP7 Såfa än för pensionärer med egna portföljer. I genomsnitt har pensionärer med innehav i AP7 Såfa haft en årlig värdeutveckling på 5,8 procent medan pensionärer med eget valda portföljer har haft en årlig värdeutveckling på 5,7 procent, se tabell 7.2

Plus 4,5 procent i värdeutveckling i traditionell försäkring sedan start

Den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen (internräntan) för pensionärer med traditionell försäkring har sedan start varit 4,5 procent. Värdeutvecklingen i fondförsäkring är därmed något högre jämfört med traditionell försäkring se tabell 7.2. Skälet till den högre värdeutvecklingen i fondförsäkring sedan start är den goda värdeutvecklingen i fondförsäkringen under de senaste åren.

Tabell 7.2

Genomsnittlig värdeutveckling (internränta) per år under perioden 1995–2014 för pensionärer med egen vald portfölj, AP7 Såfa eller traditionell försäkring, procent

	Samtliga	Fond- försäkring	Egen portfölj	AP7 Såfa	Traditionell försäkring
Alla	5,5	5,7	5,7	5,8	4,5
Kvinnor	5,5	5,7	5,7	5,8	4,5
Män	5,5	5,8	5,8	5,8	4,5

⁹ De som är pensionärer 2014 var pensionssparare 1995.

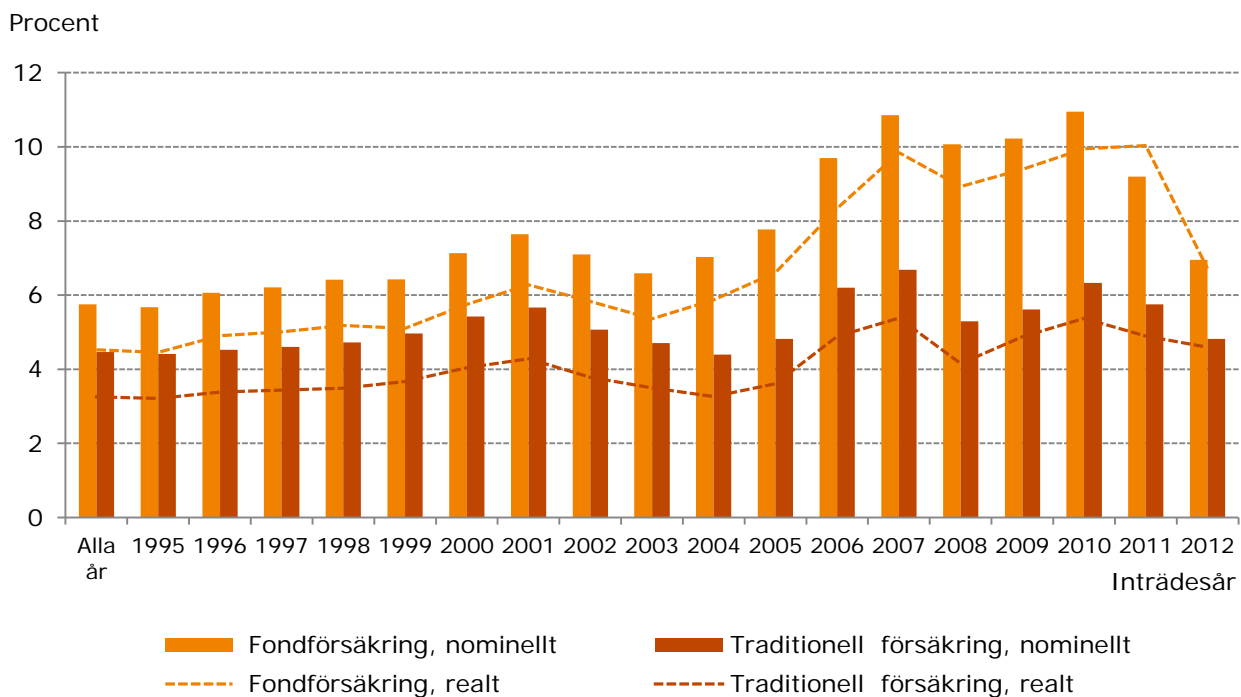
Värdeutvecklingen beroende på inträdesår

I diagram 7.2 visas den årliga genomsnittliga värdeutvecklingen efter inträdesår. Det framgår att värdeutvecklingen har varit positiv, både för dem med fondförsäkring och för dem med traditionell försäkring. Bäst har det gått för pensionärer som kom in i systemet under perioden 2006 – 2011. Nominellt har de haft en genomsnittlig värdeutveckling på runt tio procent.

De två staplarna längst till vänster i diagram 7.2 visar värdeutvecklingen för alla inträdesår. I genomsnitt har värdeutvecklingen varit bäst för dem som har haft sina pensionsmedel placerade i fondförsäkring. För dem har den årliga värdeutvecklingen varit 5,7 procent medan pensionärer med traditionell försäkring har haft en årlig värdeutveckling på 4,5 procent.

Diagram 7.2

Genomsnittlig värdeutveckling (internränta) per år för pensionärer med fondförsäkring respektive traditionell försäkring efter inträdesår, nominellt och reall

8 Pensionärernas aktivitet

I följande avsnitt beskrivs pensionärernas aktivitet med avseende på portföljval vid inträdet och antal fondbyten.

8.1 Andel med egen portfölj respektive AP7 Såfa

53 procent av pensionärerna har egen vald portfölj

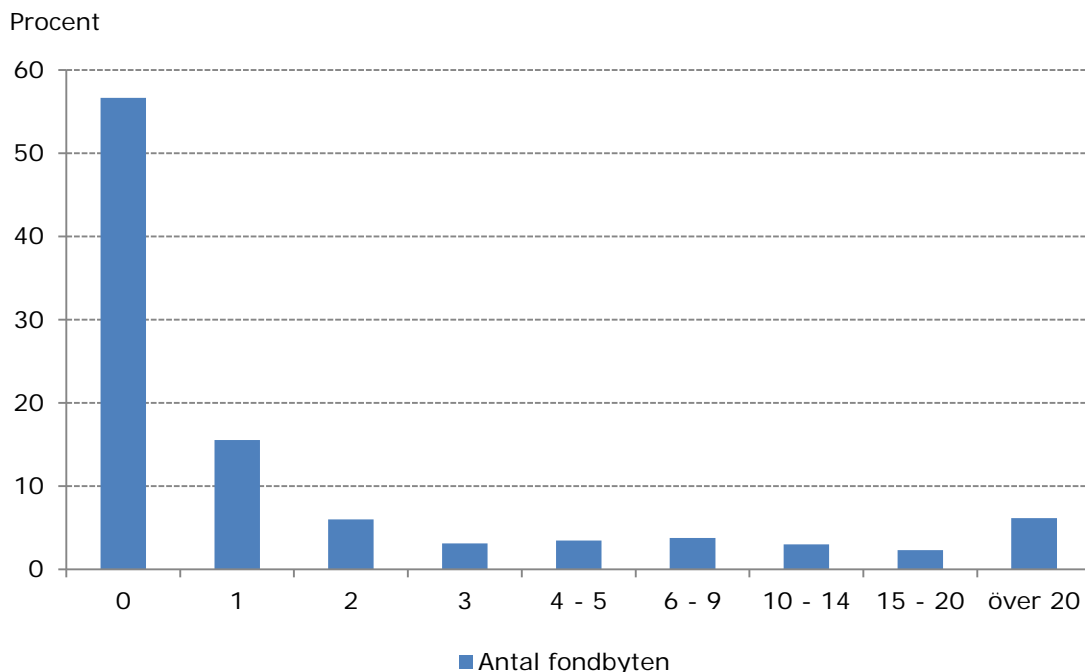
I slutet av 2014 hade 53 procent av pensionärerna sina pensionsmedel placerade i egen portfölj medan 27 procent hade pengarna placerade i AP7 Såfa. 20 procent hade valt traditionell försäkring. Fördelningen av pensionärer mellan fondförsäkring och traditionell försäkring har varit tämligen stabil över tid. Andel med fondförsäkring har legat runt 80 procent.

8.2 Antal fondbyten efter inträdesåret

Låg aktivitet bland pensionärer

Av de pensionärer som valde att placera sina pensionsmedel i en egen portfölj vid inträdet i premiepensionssystemet hade 57 procent inte gjort något fondbyte, se diagram 8.1. 16 procent hade gjort ett fondbyte sedan inträdet. De mest aktiva pensionärerna med fler än 10 fondbyten sedan inträdet utgjorde drygt 11 procent.

Diagram 8.1
Andel pensionärer med egen portfölj, efter antal gjorda fondbyten sedan inträdet och fram till slutet av 2014

9 Pensionsuttagen

I det följande avsnittet redovisas uttag av premiepension. Premiepension kan tidigast tas ut från 61 års ålder, däremot finns det ingen övre åldersgräns för när uttagen senast måste påbörjas. Pensionären kan välja att ta ut enbart premiepension eller kombinera den med uttag av inkomstpensionen.

Ändrad förskottsränta

Under 2014 ändrades förskottsräntan för både fondförsäkring och traditionell försäkring. Förskottsräntan styr i vilken takt pensionen betalas ut. Ju högre förskottsränta, desto högre pensionsbelopp betalas ut under den tidiga utbetalningsperioden men desto sämre årlig utveckling av pensionsbeloppet. Räntan kan därför ses som ett förskott på förväntad framtida avkastning.

För fondförsäkring sänktes förskottsräntan från 4 procent till 3 procent och för traditionell försäkring höjdes förskottsränta från 2,3 procent till 3. Ändringen medförde att pensionsbeloppen höjdes med 8 procent för traditionell försäkring och sänktes för fondförsäkring med 10 procent. Ändringen är en engångsåtgärd och gör att pensionen inom fondförsäkring betalas ut något långsammare och på motsvarande sätt något snabbare för traditionell försäkring jämfört med innan ändringen.

Ändringen av förskottsräntan började gälla 1 mars 2014 för alla som gick i pension efter den tidpunkten. För alla andra som redan var pensionärer den 1 mars slog ändringen igenom på pensionsbeloppen i januari 2015.

Nästan alla tar ut hela det årliga pensionsbeloppet

Den som vill ta ut sin premiepension kan välja mellan de fyra uttagsnivåerna 25 procent, 50 procent, 75 procent samt 100 procent. Pensionären kan ändra uttagsnivån och även avbryta uttagen. De flesta, drygt 97 procent av pensionärerna tar ut hela pensionen. Två procent väljer uttagsnivån 25 procent. I rapporten definieras en pensionär som en individ som tar ut pension med en fastställd uttagsnivå över 0 procent. Om uttagsnivån är noll är individen enligt definitionen pensionssparare.

Den som väljer att ta ut premiepensionen kan samtidigt fortsätta förvärvsarbete och tjäna in nya pensionsrätter.

350 kronor i månaden i genomsnittlig premiepension

Beloppen som tas ut i premiepension är än så länge blygsamma och det beror på att det nya pensionssystemet inte har fasats in fullt ut. I genomsnitt får en pensionär 4 170 kronor per år i premiepension vilket motsvarar 350 kronor i månaden. Pensionärer med fondförsäkring hade i genomsnitt 15 procent högre pension jämfört med pensionärer med traditionell försäkring. Uttryckt i kronor fick pensionärer med fondförsäkring i genomsnitt 50 kronor mer i månaden, 360 kronor jämfört med 310 kronor i månadsutbetalning. Den högsta pensionsutbetalningen av premiepension under 2014 var 3 924 kronor i månaden.

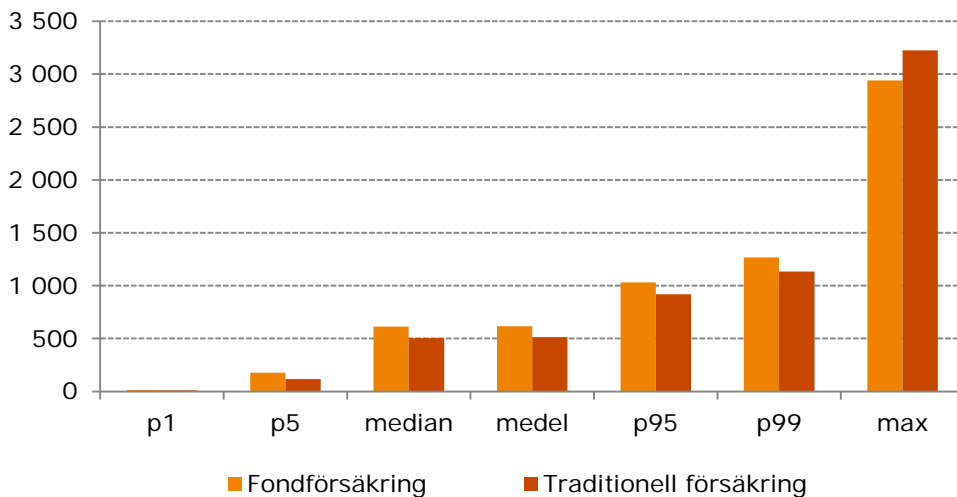
I diagram 9.1 visas månatliga pensionsutbetalningar i premiepensionen med några vanliga statistiska mått för pensionärer födda 1949. Det är den yngsta åldergruppen av pensionärer där de flesta inom sin egen åldergrupp har börjat ta ut pension. Genomsnittlig pensionsutbetalning för en pensionär som är född 1949 är 617 kronor i månaden för en pensionär med fondförsäkring och 513 kronor för en pensionär med traditionell försäkring.

Högsta pensionsutbetalningen är 3 225 kronor i månaden för en pensionär med traditionell försäkring.

Diagram 9.1

Månatliga pensionsutbetalningar i premiepensionen för 1:a, 5:e, 95:e, 99:e percentilen, median, medel och max, födelseår 1949

Kronor

Anmärkning: I diagram 9.1 syns inga staplar för 1:a och 5:e percentilerna. Orsaken är att beloppen är för små för att synas i förhållande till den maximala utbetalningen på 3 225 kronor.

Tabell 9.1

Andel pensionärer efter uttagsnivå, månatligt uttag av premiepension samt kapital i premiepensionen vid utgången av 2014

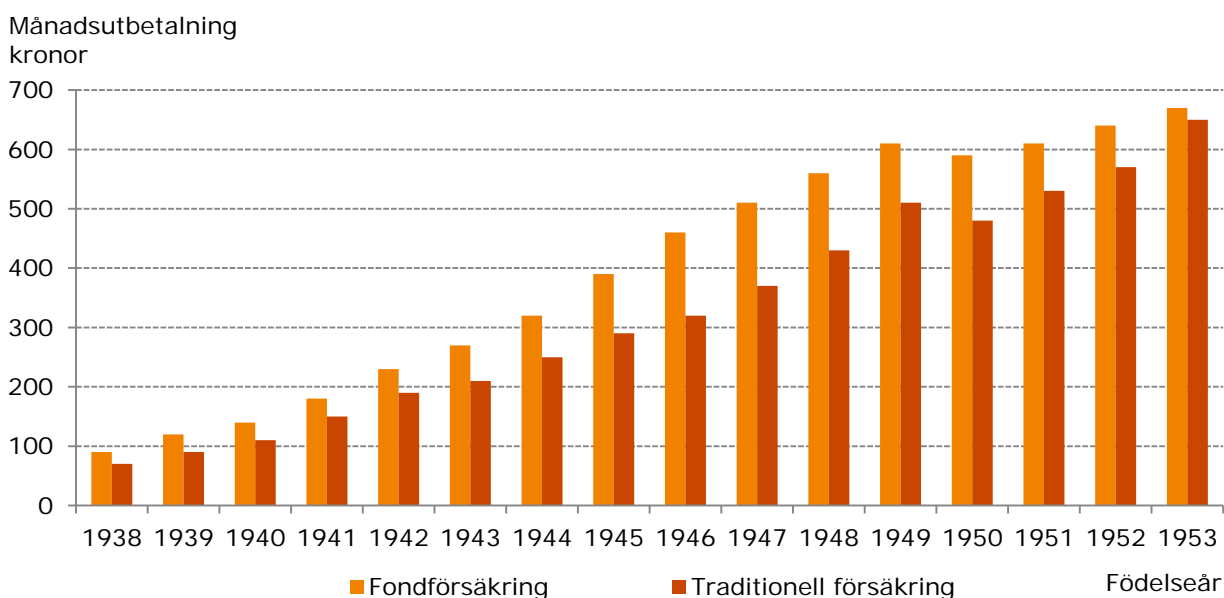
Uttagsnivå, procent	Pensionärer, andel i procent	Månatlig utbetalning, kronor	Kapital, kronor
25	1	180	155 900
50	0,4	290	123 800
75	0,1	420	114 000
100	98,4	350	64 700

I diagram 9.2 visas den månatliga utbetalningen av premiepension för de som tar ut det årliga beloppet vid uttagsnivå 100 procent. Det framgår att yngre pensionärer får högre genomsnittlig pension utbetald och det gäller både för pensionärer med fondförsäkring och för pensionärer med traditionell försäkring. För pensionärer som är födda 1949 dvs. pensionärer som fyllde 65 år under 2014 skiljer det 100 kronor i månatlig utbetald pension.

Skillnaden i pension mellan födelseåren beror i först hand på infasningen av pensionssystemet. Infasningen berör alla med födelseår mellan 1938 och 1953. Personer födda 1938 har 4/20-delar i det nya pensionssystemet medan personer födda 1953 har 19/20-delar i det nya pensionssystemet. Pensionssparare som är födda 1954 och som går i pension under 2015 blir den första årskull som kommer att ha hela sin pension i det nya pensionssystemet. Det gäller både inkomstpensionen och premiepensionen.

Diagram 9.2

Månatlig utbetald premiepension under 2014 för pensionärer med uttagsnivå 100 procent, genomsnittliga belopp

9.2 SL-pensionärer?

Personer bosatta i Stockholm och som tar ut pension innan 65 års ålder benämns ibland SL-pensionärer. Benämningen SL-pensionärer kommer sig av att dessa personer antas vilja ta del av rabatten som lokaltrafiken i Stockholm erbjuder pensionärer. De väljer då att ta ut premiepension som är en liten del av den allmänna pensionen. Tabell 7.2 visar dock att pensionärerna i Stockholm inte är överrepresenterade bland pensionärer i åldersgrupperna 61–64 år. Andelen pensionärer som tar ut pension innan 65 år ålder är högst i Dalarnas län, 23,3 procent. Lägst andel pensionärer som tar ut pension innan 65 år bosatta i Västerbottens län, 15,5 procent. Genomsnitt för hela riket var 18,4 procent.

Bland pensionärer som endast tar ut 25 procent i pension finns en överrepresentation av pensionärer från Stockholm. Av dessa tar 6,7 procent ut pension jämfört med 1,7 procent för hela riket. I hela landet fanns det vid årsskiftet 7 500 pensionärer med uttagsnivå 25 procent varav 5 800 bodde i Stockholms län.

Tabell 9.2

Andel personer som tar ut pension i ålder 61 – 64 år

Län	Alla uttagsnivåer	Andel pensionärer	
		Uttagsnivå 100%	Uttagsnivå 25%
Dalarna	23,3	21,5	0,9
Stockholm	21,7	14,5	6,7
Halland	20,4	19,1	0,4
Gotland	20,4	18,6	1,1
Gävleborg	19,2	18,0	0,6
Blekinge	19,1	18,0	0,4
Kalmar	18,9	17,7	0,5
Skåne	18,8	17,9	0,4
Norrbottn	18,2	17,0	0,4
Västmanland	18,0	16,8	0,5
Kronoberg	17,6	16,4	0,4
Uppsala	17,6	16,1	0,8
Jönköping	17,5	16,4	0,4
Södermanland	17,5	16,2	0,8
Västernorrland	17,2	15,5	0,9
Örebro	17,0	16,0	0,4
Värmland	16,3	15,3	0,4
Jämtland	16,1	15,0	0,6
Östergötland	16,1	15,2	0,3
Västra Götaland	15,6	14,7	0,3
Västerbotten	15,5	14,3	0,4

Bilaga 1 Beskrivning av data

Beskrivning av data

Denna rapport baseras på data som genererats från Pensionsmyndighetens databaser Pluto och FIDB. Pluto innehåller individspecifik information om pensionsspararnas och pensionärernas pensionsrätter samt premiepensionsportfölj, inklusive de transaktioner och den handel som sker med fonder. FIDB består enbart av information om de fonder som ingår i premiepensionssystemet, exempelvis standardavvikelse för avkastning (risk), förvaltningsavgift, fondens namn och typ.

Beskrivningen av pensionsspararna och pensionärerna grundas i huvudsak på data från hela populationen i premiepensionssystemet.

Undantagna är avsnitten 4.1 och 6.1 som handlar om värdeutvecklingen under 2014 för pensionssparare respektive pensionärer. I dessa avsnitt utgör dataunderlaget ett slumpmässigt urval. Urvalet består av alla individer som ingår i premiepensionssystemet under 2014 och är födda den 10:e varje månad. Urvalet utgör drygt tre procent av den population som omfattas av premiepensionssystemet 2014. Pensionssparare och pensionärer som avlider under året ingår inte i rapporten. Urvalet består av 230 000 individer, fördelat på 180 000 pensionssparare och 40 000 pensionärer.

Om inget annat anges i rapporten är det data per den 31 december år 2014 som presenteras. Synonymer för denna tidpunkt är ”vid utgången av 2014” och ”i slutet av 2014”. De siffror som anges inom parentes avser motsvarande uppgifter för 2013.

Bilaga 2 Avkastningsmått

Avkastningsmått för fondförsäkringen

De premiepensionsmedel som avsätts för pensionsspararen varje månad förvaltas tillfälligt av Pensionsmyndigheten fram till dess att pensionsmedlen placeras på spararens premiepensionskonto. Denna placering sker en gång per år och då fördelas medlen efter den senast valda fördelningen av fonder i premiepensionsportföljen. Avkastningen på pensionsmedlen beror inledningsvis på utfallet av den tillfälliga förvaltningen men på sikt är det avkastningen i fondförsäkringen som har den avgörande betydelsen. De avgifter som betalas till Pensionsmyndigheten och fondförvaltare samt den rabatt som ges på förvaltningsavgiften påverkar också avkastningen.

När det sker ett kapitalflöde på premiepensionskontot är det inte tillräckligt att jämföra ett ingående och utgående portföljvärde för att mäta avkastningen. Det beror på att det utgående portföljvärdet inte bara påverkas av marknadsvärdering utan även av fortsatta in- och utbetalningar. För att ge en korrekt beskrivning av hur avkastningen på premiepensionsplaceringen har utvecklats under flera perioder behöver avkastningen vägas samman på något sätt. De allmänt vedertagna mått som används i rapporten är tidsviktad avkastning och kapitalviktad avkastning. Den tidsviktade avkastningen mäter hur avkastningen har utvecklats för fonden medan den kapitalviktade avkastningen visar avkastningen för pensionsspararen. Nedan följer en förenklad beskrivning av de två måtten.

En mer utförligare beskrivning av de olika måtten finns i handboken ”Det allmänna pensionssystemets värdutveckling”.

<http://www.pensionsmyndigheten.se/FondManadsstatistik.html>

Tidsviktad avkastning

För att mäta avkastningen för en fond används tidsviktad avkastning. Måttet rensar bort effekterna av in- och utflöden av kapital, det vill säga huruvida det har kommit in nya pensionsrätter eller att det har betalats ut avgifter inverkar inte på den framräknade avkastningen. Den tidsviktade avkastningen mäter alltså avkastningen för en insatt krona under en viss tidsperiod.

När tidsviktad avkastning beräknas för en period vägs avkastningen för delperioderna samman med lika vikter. En delperiod utgörs av tiden mellan två kassaflöden. Ekvation (1) beskriver den tidsvägda avkastningen:

$$R_t = \left(\prod_{t=0}^T \frac{MV_{t+1}}{MV_t + C_t} \right) - 1 \quad (1)$$

där

R_t	Värdeutveckling
t	Antalet dagar sedan starttidpunkt
T	Sluttidpunkt
MV_t	Marknadsvärdet vid tidpunkten t
C_t	Transaktion (kassaflöde) vid tidpunkten t

Tidsviktad avkastning kan användas för rättvisande jämförelser av avkastningen mellan fonder där fondförvaltare inte kan avsätta mer kapital vid goda avkastningsförhållanden eller omvänt. Måttet kan även användas för att jämföra med relevanta marknadsindex eller med andra förvaltares avkastning.

I premiepensionssystemet kan inte pensionsspararen fritt bestämma in- eller utflödet av kapital till premiepensionskontot. Däremot avgör spararen om och när de placerade pensionsmedlen ska föras över till en annan fond. Fondbolagen har inget inflytande över kapitalflödet i fonden.

Exempel:

$T = 2014-01-01$

$t = 2014-12-31$

$MV_t = 100$ kr

$C_t = 10$ kr

$MV_{t+1} = 121$

$$R_t = 121 \frac{121}{(100+10)} \text{ ger att } R_t = 1,10$$

Värdeutvecklingen för fonden har alltså varit 10 procent under 2014.

Kapitalviktad avkastning

När värdeutvecklingen på pensionsspararens premiepension mäts används kapitalviktad avkastning, det vill säga en internränta tas fram. Internräntan kan i detta fall jämföras med den ränta som skulle ha genererat behållningen på pensionskontot om motsvarande belopp av intjänade pensionsrätter istället hade placerats på ett bankkonto.

Den kapitalviktade avkastningen tar hänsyn till kapitalflödet på premiepensionskontot genom att väga samman avkastningen med det pensionsbelopp som finns på kontot under motsvarande period. Det innebär att avkastningen under perioder där det förvaltade kapitalet varit stort väger tyngre i beräkningen än avkastningen under perioder då kapitalet varit litet. De kapitalflöden som påverkar den kapitalviktade avkastningen är inbetalade pensionsrätter, räntan på de preliminära pensionsrätterna, avkastningen på fonderna i portföljen, administrationsavgiften till Pensionsmyndigheten, förvaltningsavgiften till fondbolagen, rabatten på förvaltningsavgiften, arvsvinster samt pensionsutbetalningar.

Notera att pensionssparare som valt samma fond men haft olika kapitalflöden på sina konton, t ex i form av pensionsavsättningar, kommer att uppvisa olika kapitalviktad avkastning fast de har placerat sitt kapital i samma fond. Den kapitalvägda avkastningen kan därför inte användas för att jämföra sparare som investerat i samma fond.

När den kapitalviktade avkastningen beräknas söks den så kallade internräntan. Internräntan är den diskonteringsränta som resulterar i att nuvärdet av alla kassaflöden, inklusive portföljens utgående värde, precis motsvarar portföljens ingående värde. Ekvation (2) beskriver den kapitalviktade avkastningen.

För att beräkna internräntan krävs kännedom om (1) utgående portföljvärde (marknadsvärde), (2) alla kassaflöden till och från portföljen, samt (3) tidpunkten för dessa kassaflöden.

Internräntan r i årstakt är den ränta som uppfyller följande relation:

$$\sum_{t=0}^T \frac{C_t}{(1+r)^{\frac{t}{365}}} = 0 \quad (2)$$

- r Internräntan under perioden uttryckt i årstakt
 t Antalet dagar sedan starttidpunkten
 C_t Transaktion (kassaflöde) vid tidpunkten t
 C_T Slutvärdet, det vill säga kontovärdet per dagen värderingen görs

där

Internräntan kan sägas ta fram den ”bankkontoränta” som, givet insättningar och uttag, resulterat i aktuellt slutvärde.